Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

SÆRNUMMER

DANSKE MUSEER

Beretning for Statens Museumsnævn

APRIL 1996

Redaktion
Frank Birkebæk
Hans Jeppesen
Tove Borre (udstillinger, nye bøger m.m.) og red. sekr.

Lay-out
Else Kierstein

Redaktionens adresse
Tove Borre, Ørslev Kloster
Hejlskovvej, 7840 Højslev
Tlf. 97 53 85 65

Hans Jeppesen
Handels- og Søfartsmuseet
på Kronborg
3000 Helsingør
Tlf. 49 21 06 85

Frank Birkebæk
Roskilde Museum
Sankt Olsgade 17, 4000 Roskilde
Tlf. 42 36 60 44

Redaktionskomité
Torben Skov
Statens Museumsnævn

Mette Skougaard
Dansk Kulturhistorisk Museumsforening

Kay W. Petersen
Foreningen af Danske Naturvidenskabelige Museer

Jesper Knudsen
Foreningen af Danske Kunstmuseer

Ekspedition og annoncer
Museumstjenesten, Sjørupvej 1
Lysgård, 8800 Viborg
Tlf. 86 66 76 66

Abonnementpris
Kr. 150,- årligt

Frist for aflevering af stof til DANSKE MUSEER
5: 12/8, 6: 14/10

Sats, repro og tryk
Rosendahls Bogtrykkeri · Esbjerg
ISSN 0904-0579

DANSKE MUSEER udgives af Museumstjenesten og udkommer 6 gange årligt. Formålet med DANSKE MUSEER er at være et debatskabende og orienterende medie der er medvirkende til at udbrede kendskabet til den danske kulturarv, musecrnes egenart, og arbejdsvilkår. Alle er velkomne til at sende artikler til DANSKE MUSEER. Eftertryk kun tilladt i uddrag og med tydelig kildeangivelse.

DANSKE MUSEER

SÆRNUMMER APRIL 1996
Statens Museumsnævns årsberetning

INDHOLD:

Årsberetning 1995 4

Beretninger fra nævnets udvalg 11

Kulturdebat i Danmark, ... 16
Michael Lauenborg

Rådighedssummerne for 1995 16

Kulturbybevillinger 1995 19

Kunstrådighedssummen for 1995 19

Legenden som katalysator, ... 21
Marianne Bech

Liden tue, ... 22
Hugo H. Sørensen

Høsterkøbvæverens håndvæve til Textilforum, ... 23
Ulla Thyring

Ribe Kunstmuseum fik hovedværk fra guldalderen i 1995, ... 24
William Gelius

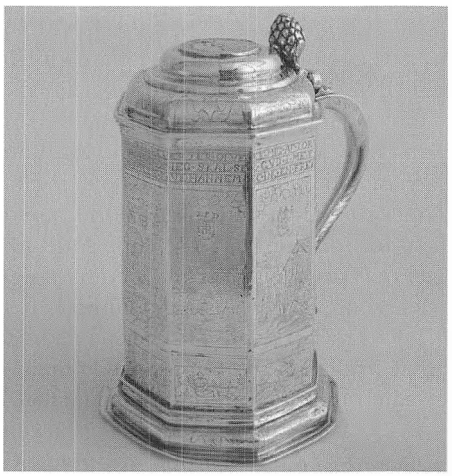
Middelalder 1999, ... 25
Lennart S. Madsen

Statens Museumsnævns sekretariat 26

Medlemmer af SMN 26

SMN udvalg 26

Råd og nævn hvori SMN er repræsenteret 27

Forside:
Lågkande fra 1637 af sølv indgraveret med motiver fra Jobs bog. Har været ejet af en række af 16-hundredetallets velstående Randerskøbmænd. Erhvervet på auktion ved hammerslagsprisen, 365.000 kr. af Kulturhistorisk Museum i Randers med støtte fra Statens Museumsnævn, Augustinus Fonden, Århus Amts Museumsråd og Randers Kommune. Foto Kirsten Nijkamp, Kulturhistorisk Museum.

Statens Museumsnævn

Statens Museumsnævn er et fagligt, kollegialt organ, der administrerer dele af museumsloven og fungerer som rådgiver for kulturministeren og andre offentlige myndigheder i museumsspørgsmål.
Statens Museumsnævn er fællesorgan for alle statslige og statsstøttede museer under Kulturministeriet og er museernes samarbejdsorgan på landsplan. Statens Museumsnævn rådgiver museerne, beregner statstilskud og indstiller nye museer til statsanerkendelse.
Nævnet fordeler museernes rådighedssummer efter ansøgning.
Nævnets valggrundlag er amtsmuseumsrådene.
Dette særnummer af Danske Museer er bestilt og betalt af Statens Museumsnævn.

Redaktionen

Uddrag af Museumsloven

§ 22. Statens Museumsnævn har til opgave:
1) at virke som samarbejdsorgan på landsplan,
2) at rådgive kulturministeren og andre offentlige myndigheder i museumsanliggender, herunder er rådgive ministeren om godkendelse af museer som tilskudsberettigede.
3) at indberette til kulturministeren, såfremt nævnet bliver bekendt med, at et museum ikke opfylder betingelserne for at bevare statstilskud efter § 11.
4) at beregne statens tilskud til museer, der er omfattet af § 12, på grundlag af senest reviderede regnskaber,
5) at fordele tilskud efter § 34,
6) at yde museumsteknisk og anden faglig rådgivning og
7) at formidle og koordinere internationalt samarbejde for museerne.

Stk. 2. Statens Museumsnævn kan på eget initiativ tage fælles anliggender for museerne op.

§ 23. Statens Museumsnævn består af 12 medlemmer, der udpeges således:
1) Nationalmuseet udpeger 2 medlemmer,
2) Statens Museum for Kunst udpeger 1 medlem,
3) de naturvidenskabelige centralmuseer udpeger 1 medlem,
4) museumsrådene vælger af og blandt medlemmerne, jf. § 17, stk. 1 og 4, 8 medlemmer, heraf er 5 repræsentanter for de kulturhistoriske museer, 2 repræsentanter for kunstmuseerne og 1 repræsentant for de naturvidenskabelige museer.

Stk. 2. Nævnets medlemmer og suppleanter for disse beskikkes af kulturministeren for 4 år ad gangen begyndende 6 måneder efter hver ny kommunal valgperiodes begyndelse. For de medlemmer, der er udpeget af museumsrådene, beskikkes dog kun 3 suppleanter.

Stk. 3. Nævnet vælger blandt medlemmerne en formand og en næstformand.

Stk. 4. Kulturministeren fastsætter efter forelæggelse for nævnet en forretningsorden for dette.

Sekretariatets daglige opgaver

- Beregning og udbetaling af statstilskud
- Formidling af (ekstern) museumsteknisk konsulentbistand
- Nævnsmødetilrettelæggelse og efterbehandling
- Sekretærfunktioner for nævnets udvalg
- Mødedeltagelse og besøg på museer
- Skriftlig og telefonisk besvarelse af forespørgsler fra museerne, museumsforeninger, ministeriet og offentligheden
- Administration af rådighedssumsbevillinger og hasteansøgninger
- Intern administration/efteruddannelse
- Rådgivning af museerne vedrørende museumsfaglige spørgsmål
- Anden sagsbehandling
- Internationalt samarbejde herunder EU- og nordisk samarbejde
- Puljeekspeditionskontor
- Opdatering af »Håndbog i Museumsadministration«
- Statsanerkendelsessager

Årsberetning for 1995

Nævnets aktiviteter i 1995 var præget af, at der var museumslov på dagsordenen. Udover de sædvanlige seks årlige møder blev der holdt to ekstra møder, hvor nævnet udelukkende drøftede spørgsmål omkring museumslov. Derudover deltog hele nævnet i museumslovskonferencen på Nationalmuseet d. 6. februar.

En væsentlig del af nævnets tid er anvendt på dette arbejde. Hvilket bl.a. set i sammenhæng med nævnets øvrige mange opgaver forårsagede, at man ønskede at øge informationen om sin virksomhed. Dette er sket ved, at der siden midten af 1995 har været en fast rubrik i Danske Museer under overskriften Nyt fra Nævnet. Det er hensigten her at orientere om de sager, der er til behandling i nævnet. Det er i første omgang de sager, som måske ellers ikke ville komme til almindeligt kendskab i offentligheden, fordi de umiddelbart ikke gav anledning til en debat eller isoleret set var små. Men vi håber med informationen, dels at give et indblik i nævnets virksomhed og dels, at oplysningen om sagerne kan være til nytte for andre museer.

I forbindelse med museernes virksomhed behandler nævnet nu museernes arbejdsplaner. Men tilbagemeldingen vil ikke udkomme som en ny udgave af den sædvanlige grønne "Perspektiver"; Nævnet har nemlig besluttet, at den lovbundne samordning af planerne, der jo beskriver museernes planer i perioden frem til 1998 – altså de sidste på denne side af årtusindskiftet – skal munde ud i en publikation, hvor forskellige forfattere belyser aktuelle udviklingstendenser og visioner for den danske museumsverden.

Museerne har ofte udtrykt ønske om at se konsulenterne noget mere ude på museerne, end tilfældet har været de senere år. Nævnet er indstillet på at imødekomme dette ønske, og har også opprioriteret opgaven, selvom det ikke bliver i samme omfang som i gamle dage. Det er målet, at hver konsulent skal besøge »sine« museer i løbet af en seks-års periode. Besøgene aftales selvfølgelig forud, og aftale om møde kan komme både efter anmodning fra nævn/konsulent og fra museet. Det samlede nævn orienteres om forløbet af det enkelte besøg. Derved mener vi, at nævnet får et bedre indblik i forholdene på museerne.

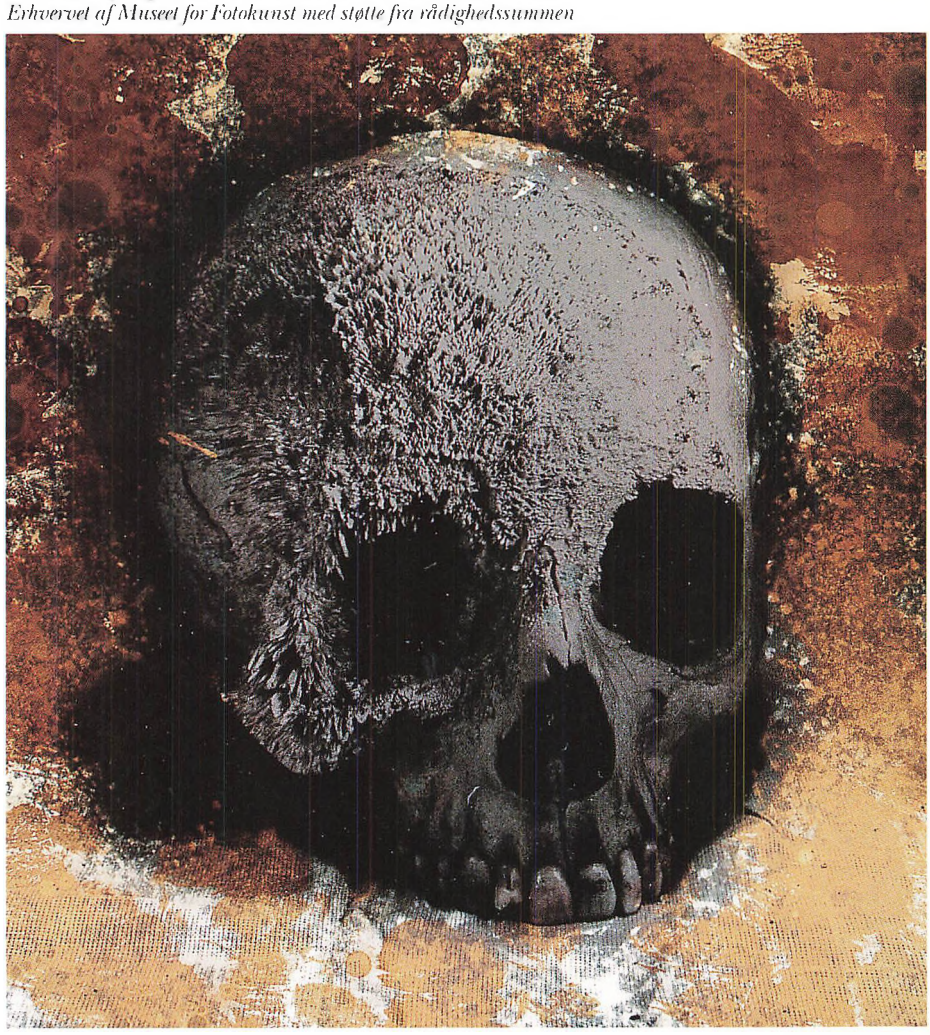
En af grundene til at denne styrkelse af nævnets administrative opgaver blev mulig, var at det var lykkedes at få øget lønbevillingen. Det blev derved muligt at få alle tre konsulentstillinger op på fuld arbejdstid igen.

Ved årets start var Statens Museum for Kunst repræsenteret ved museumsinspektør Margrethe Floryan. Hun skiftede imidlertid stilling til Thorvaldsens Museum og udtrådte derfor. Suppleanten, museumsinspektør Vibeke Knudsen, indtrådte istedet midlertidigt, indtil overinspektør Vibeke Petersen indtrådte som, nyt medlem fra 1. september.

Regionale kulturforsøg

De regionale kulturforsøg, som blev iværksat fra 1996 som opfølgning af Peter Duelunds Den Danske Kulturmo-

Henrik Brahe (f. 1965): »The Beauty of Leprosy«. Værk på 24 sølv-gelatine fotografier, med partiel svovltoning. Hvert fotografi måler 23 x 24 cm. Værket er udført i 1993.
Erhvervet af Museet for Fotokunst med støtte fra rådighedssummen

MAURIZIO NANUCCI (født 1939, italiensk) My sense of your sense of language. 1994 Neonrelief. 880 x 280 x 5 cm Udført specielt til Aarhus Kunstmuseum til udstillingen STARLIGHT – James Turrell, Maurizio Nannucci, Bruce Nauman Købt 28.11.1995 med tilskud fra Statens Museumsnævn

del, har beskæftiget nævnet en del i 1995. Kulturministeriet inddrog på et tidligt tidspunkt nævnet i drøftelse af detailspørgsmål omkring udformningen af rammerne for forsøgene.
Det var nævnets udgangspunkt, at forsøgene skulle køre med flest mulige frihedsgrader, uden at det dog gik ud over de nationale forpligtelser. Samtidig var det grundlæggende, at der i kraft af forsøgene ikke måtte ske oprettelse, nedlæggelse eller ændringer i museernes formål og identitet. Det skal her erindres, at sådanne ændringer allerede kan ske under den ordinære museumslov.
Med forsøgene bliver en del af de hidtidige statstilskud lagt ud til lokal fordeling. På nævnets forslag er hovedparten af rådighedssummerne holdt udenfor forsøg, idet nævnet tager udgangspunkt i museernes arbejdsplaner og anlægger et nationalt helhedssyn ved summernes fordeling.
Nævnet følger bl.a. efter ønske fra ministeriet forsøgenes gang. Det sker ved, at nævnet holder møde med museerne i regionerne og modtager orientering om forsøgenes forløb. Nævnet vil, når de er afsluttede, deltage i evalueringen af dem.

REFERENCEGRUPPERNE

Selvom om referencegruppernes valgperiode er forskudt to år i forhold til nævnets egen, sker der med nævnsskiftet valg af formand. Samtidig benyttede nævnet lejligheden til at tage kommissorierne op til revision. På grundlag af indstilling fra de enkelte grupper blev kommissorierne revurderet, og i foråret 1995 blev alle kommissorier behandlet og godkendt.

Nedsættelse af konserveringsfaglig referencegruppe.

Dette Nævn har vedtaget at nedsætte en Konserveringsfaglig Referencegruppe på linie med referencegrupperne for naturhistorie, kunsthistorie, nyere tids kulturhistorie og arkæologi. Referencegruppen sammensættes, ligesom de øvrige referencegrupper, på grundlag af valg og udpegninger, hvor de fagligt relevante institutioner vælger og udpeger, og hvor kandidaterne er de akademiske medarbejdere (eller tilsvarende) inden for området. »Området« er imidlertid lidt mere komplekst, hvad konserveringssektoren angår. For de andre referencegrupper er det klart, at området er de relevante statslige og statsstøttede museer, men konserveringssektorens anderledes strukturering – som i øvrigt på udmærket vis er tilpasset museernes behov – gør sagen lidt mere kompliceret i denne sammenhæng. Man kunne, på den ene side, begrænse valgdeltagelsen til de konserveringsværksteder, der er afdelinger af statslige eller statsanerkendte museer, men dette ville næppe kunne opfattes som en rimelig repræsentation af området. Man kunne, på den anden side, fastslå – hvis man vil have et repræsentativt udtryk for sektoren – at det, det drejer sig om, er, at opnå et valggrundlag, der repræsenterer de værksteder, museerne rent faktisk bruger, – uanset hvorledes disse værksteder nu engang er organiseret. Og det er dette sidste, Nævnet har vedtaget.
Denne vedtagelse indebar, at der nødvendigvis måtte tilvejebringes en oversigt over relevante værksteder, da Nævnet ikke er i besiddelse af en kontinuerligt opdateret oversigt over hvilke museer, der har akademisk konserve-

ringspersonale ansat, eller over hvilke værksteder uden for museerne, som disse har et fast samarbejdsforhold til.
Da museumsrådene ifølge museumsloven § 18 har til opgave at samordne og fremme museumsarbejdet i amtet og tillige varetage samarbejdet med Statens Museumsnævn om fælles museumsanliggender, fandt Nævnet det naturligt at anmode museumsrådene om bistand med at afklare, hvilke værksteder, der kunne indgå i valget til Referencegruppen.
Desværre har det vist sig, at det er forbundet med store vanskeligheder at indhente sådanne oplysninger fra samtlige museumsråd inden for en given frist (6 uger). Nogle museumsråd svarede for sent og nogle svarede slet ikke. Det er siden blevet bebrejdet Nævnet, at man ikke har rykket for svar, men dels mener Nævnet ikke, at dette er en rimelig fordring, dels forudsætter en fastlagt valgprocedure, at et forløb med dettes frister overholdes, – hvis man ønsker at deltage. Det er ingen pligt.
Resultatet er imidlertid, at de manglende indberetninger er kommet til at gå ud over – ikke museumsrådene, som ikke svarede, eller svarede for sent – men nogle andre, nemlig konservatorerne, som derfor på Dansk Kulturhistorisk Museumsforenings møde på Fuglsø den 23. november 1995 vedtog en indtrængende henstilling til Nævnet om at lade det i september/oktober gennemførte valg gå om.
Nævnet har på dette grundlag vedtaget at forespørge medlemmerne af Referencegruppen om deres holdning til denne henvendelse og til forløbet af valget i øvrigt. Nævnet har samtidig tilkendegivet sin accept af at lade valget gå om under den forudsætning, at alle medlemmer af Referencegruppen ønsker dette og vil stille deres mandater til rådighed. I modsat fald er Nævnet indstillet på at fastholde det gennemførte valg.
Den konserveringsfaglige Referencegruppes holdning til spørgsmålet var, at valget ikke skulle gå om.

SAMLINGERNE

Den faglige samlingsrevision

På Nævnets årsmøde i 1995 i Køge blev museerne orienteret om, at Nævnet har truffet beslutning om at indstille til Kulturministeriet, at den faglige samlingsrevison fremover varetages af museernes økonomiske revisorer. Det vakte en del debat, hvorfor Nævnet efterfølgende atter tog sagen op, idet man ønskede at diskutere de synspunkter og holdninger, der var kommet frem under årsmødet. Nævnet fandt imidlertid ikke de argumenter for at opretholde den kollegiale revision så vægtige, at de gav anledning til at ændre den trufne beslutning. Under forudsætning af, at Kulturministeriet tilslutter sig Nævnets forslag, vil samlingsrevisionen altså fremover påhvile de økonomiske revisorer.

Når en samdriftsaftale ophører

Der har været nogle beklagelige tilfælde, hvor et mellemkommunalt samarbejde omkring driften af et museum, baseret på en samdriftsaftalen i henhold til museumslovens § 12, stk. 4, er blevet opløst. I grundlaget for samdriftsaftaler indgår ofte – selvom det ikke behøver at være tilfældet – en samling i den pågældende »samarbejdskommune«. Og hvor en samdriftsaftale opløses, vil man i sådanne tilfælde typisk have »sit arvegods« med igen. Så enkelt er det imidlertid ikke! Når først en række genstande er skænket til et statsanerkendte museum, kan de på baggrund af museumslovens særdeles restriktive udskillelsesbestemmelser ikke blive skilt ud igen. Disse genstande, eller filial-samlingen, vil fortsat være en del af det statsanerkendte museums samling, uanset at samdriftsaftalen måtte være opsagt.
Dette forhold udelukker dog ikke, at det statsanerkendte museum kan overveje, om det uden væsentlig gene for museets fortsatte drift vil være muligt i et nærmere bestemt omfang at uddeponere alle eller en del af de genstande, der måtte være indgået i museet ved oprettelsen af samdriftsaftalen.
Til støtte for sådanne overvejelser har Nævnet udarbejdet en checkliste for deponeringskontrakt mellem et statsanerkendt museum og tidligere filial.
Denne uddeponerings-checkliste er optaget i Nævnets håndbog i Museumsadministration; den udgør en minimumsfortegnelse over de emner, en sådan kontrakt skal indeholde.
Det skal tilføjes, at hvor sådanne kontrakter måtte blive indgået, ønsker Nævnet at få den konkrete udformning forelagt.

Checkliste for deponeringskontrakt mellem statsanerkendt museum og tidligere filial af dette.

1. Genstandsliste etableres som kontraktgrundlag.
2. Genstandene skal udstilles/opbevares forsvarligt.
   Almindelig samlingspleje påhviler det deponerings-modtagende museum.
   Indgreb i genstandene ud over almindelig vedligehold forudsætter godkendelse af det uddeponerende, statsanerkendte museum.
   Udlån af de inddeponerede genstande kan ikke finde sted uden det uddeponerende museums godkendelse.
3. Genstandene er undergivet tilsyn fra det uddeponerende, statsanerkendte museum, der udfører dette ved mindst 1 årligt besøg.
4. Det uddeponerende, statsanerkendte museum kan udtage genstande til konservering.
5. Uddeponeringen er ikke tidsbegrænset, men kan tilbagekaldes helt eller delvist uden varsel, såfremt ovennævnte punkt 2. ikke overholdes.
6. Det uddeponerende, statsanerkendte museum kan med X måneders varsel midlertidigt hjemtage genstande til særudstillings- og forskningsbrug.
7. Det uddeponerende, statsanerkendte museum kan med X måneders varsel hjemtage genstande til brug for museets faste udstilling. Disse genstande vil, så længe de indgår i den faste udstilling, ikke være omfattet af deponeringskontrakten.
8. Eventuelle skader eller tyveri skal ufortøvet meddeles det uddeponerende, statsanerkendte museum.
9. Uddeponeringen er omfattet af det uddeponerende, statsanerkendte museums samlingsrevision.

Et konkret eksempel

Samdriftsaftalen mellem Trundholm, Dragsholm og Nykøbing Sjælland kommuner om driften af Odsherreds Museum ophørte pr. 1. januar 1996. To af kommunerne, Dragsholm og Nykøbing Sjælland driver nu museet alene.
Trundholm kommune har efterfølgende overtaget driften af en filial af Odsherreds Museum beliggende i Trundholm kommune (Stenstrup Museum), og det er et lokalt ønske, at den del af Odsherreds Museums samlinger, der er placeret på filialen, forbliver her.
Nævnet har derfor foreslået, at Odsherreds Museum uddeponerer samlingen på Stenstrup Museum, men den nyetablerede bestyrelse for den tidligere museumsfilial ønsker at beholde samlingen som egentlig ejendom.

PERSONALESAGER

Kvalifikationskrav ved lederansættelse

På baggrund af en konkret sag/ansættelse har Nævnet fundet anledning til at præcisere sin fortolkning af museums-

lovens bestemmelse i § 11, stk. 1, nr. 7, hvorefter et statsanerkendt museums leder skal være faguddannet (og heltidsansat). Bestemmelsen er uddybet i § 5 i bekendtgørelsen til museumsloven; det fremgår heraf, at lederen skal have en akademisk uddannelse i et fag, der er museumsrelevant og relevant for museets ansvarsområde (eller lederen skal på anden måde have erhvervet sig tilsvarende kvalifikationer).
Den væsentlige formulering i nærværende sammenhæng er »relevant i forhold til museets ansvarsområde«. Det er Nævnets vurdering, at denne formulering skal opfattes efter pålydende: der skal simpelthen være overensstemmelse mellem museets faglige ansvarsområde og den faglige uddannelse (eller tilsvarende), som museets leder nødvendigvis må have. Det betyder mere konkret, at lederen for et generelt kulturhistorisk museum kan være såvel etnolog/historiker som arkæolog, men er museets ansvarsområde afgrænset til enten arkæologi eller til nyere tid, ja, så skal museets leder tilsvarende enten være arkæolog eller etnolog/historiker.
Nævnet har i Danske Museer nr. 5-6, 1995 redegjort for den ansættelsessag, der var anledningen til, at Nævnet præciserede denne bestemmelse. Redegørelsen slutter med en indstændig opfordring til museerne – det vil i praksis sige museernes bestyrelser – om at ringe til Nævnets sekretariat for at få checket ikke personen, men kvalifikationen, før man skriver ansættelsesbrevet for en ny leder. Er der blot den mindste tvivl, er det bedst for alle, at få tvivlen afklaret før ansættelsen. Og skulle man ønske en vurdering af »tilsvarende kvalifikationer«, bør dette også ske før ansættelsen.
Der kan være grund til også her at erindre om sidste punktum i bekendtgørelsens § 5: Det påhviler museet's bestyrelse at underrette Statens Museumsnævn om, hvem der varetager den daglige ledelse. Denne information tilgår i dag Nævnet alt for tilfældigt, både ved nybesættelse af lederstillinger og ved vikariater i forbindelse med orlov eller midlertidig ledighed.

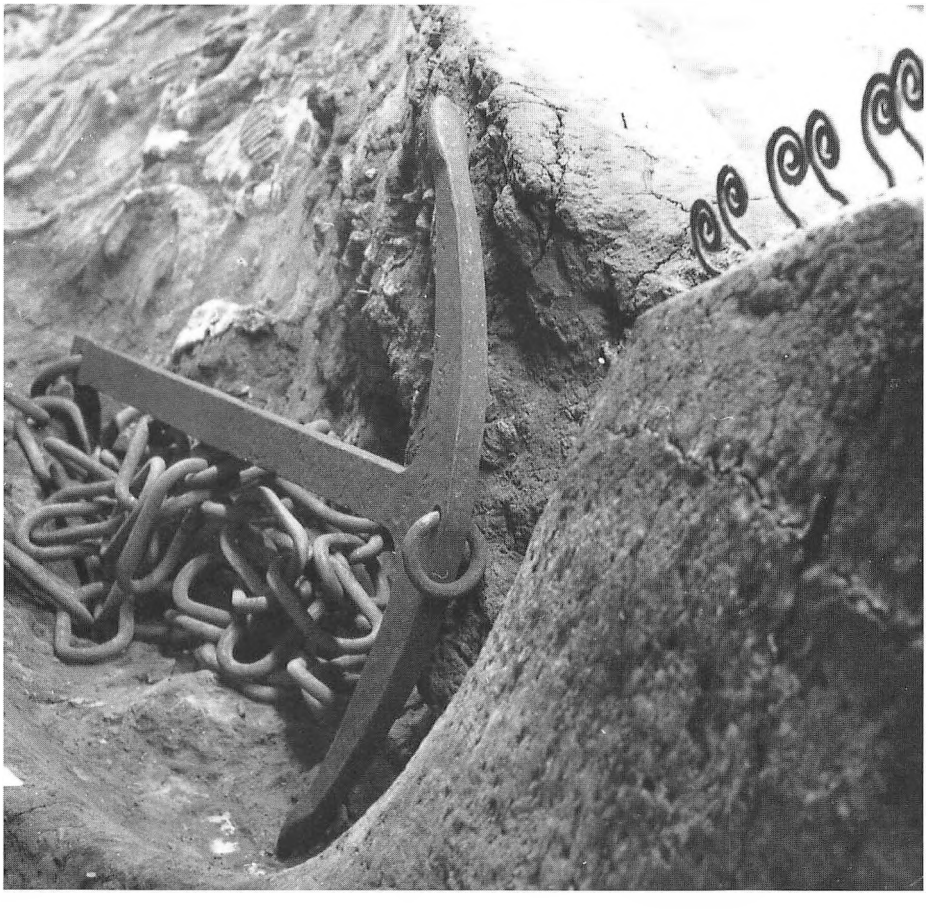
Holbæk og Omegns Museum

Trods en ihærdig indsats fra såvel Det arkæologiske Nævn som Statens Museumsnævn lykkedes det ikke at forhindre afskedigelsen af den arkæologiske medarbejder på Holbæk Museum. Årsagen til afskedigelsen var manglende økonomi. Hermed mistede museet naturligvis dets arkæologiske ansvarsområde, men – og langt alvorligere – udbygningen af det netværk og samarbejdet med planlægningsmyndighederne, museerne har opbygget i de sidste par årtier, udviklede sig i en negativ retning. Hændelsen afslører, at nettet måske ikke er så stærkt endda, og ikke mindst den svaghed ved det nuværende statstilskudsprincip, at man ikke kan forhindre et museums ledelse i at foretage handlinger, der skader den samlede museumsverden.

Nivaagaards Malerisamling

En sag, som påkaldte sig megen opmærksomhed, var ledelsesforholdene på Nivaagaards Malerisamling. Først blev museets leder afskediget, og senere fratrådte formanden og flere andre bestyrelsesmedlemmer på grund af kraftig kritik af dens beslutninger. Pladsen og omstændighederne tillader ikke, at man går i detaljer omkring sagens forløb. Men den illustrerer alligevel noget om nævnets arbejde.
Nævnet blev kontaktet af museets bestyrelse for at blive rådgivet, dog først efter, at beslutningen om afskedigelsen af lederen var truffet.
Det skal slås fast, at nævnet ved sager om konflikt mellem leder og bestyrelse ikke kan gå ind som bisidder for nogen af parterne. Men nævnet kan som samtalepartner måske være medvirkende til at forhindre konflikter i at udvikle sig. I den forbindelse er det vigtigt altid at tilkalde nævnet så tidligt som muligt i en konfliktsags forløb. Nævnets rolle og opgave er i øvrigt, at sikre at et museum bliver drevet på forsvarlige vilkår i henhold til loven.
Som tilsynsmyndighed var det kommunens opgave at holde øje med, at museet opfyldte betingelserne for fortsat statsanerkendelse. Kommunen inddrog hurtigt nævnet for at få rådgivning i sagen. Og nævnet deltog i flere møder med tilskudsgiverne for at få tilvejebragt grundlaget for museets fortsatte beståen. Man kan vist roligt tillade sig at sige, at nævnet har været katalysatoren i den proces.
Heri lå der to opgaver set fra nævnets side. For det første skulle museets umiddelbare overleven sikres. Dernæst skulle der skabes et nyt økonomisk grundlag for museets fremtidige eksistens. Det er ikke ønsket at nedgøre støtten fra en og kun en fond, der hidtil har været museets væsentligste grundlag; men historien viser, at den basale støtte for museumsvirksomhed bør komme fra offentlige kasser, medens fondsstøtte så at sige udgør overbygningen.

Ladby-skibet ved Kerteminde.
Ved hjælp af statslig og kommunal støtte samt fondsmidler er det planen at opbygge et vikingetidscenter i tilknytning til gravhøjen, bestående af bl.a. en ny udstillingsbygning og en kopi af Ladby-skibet.

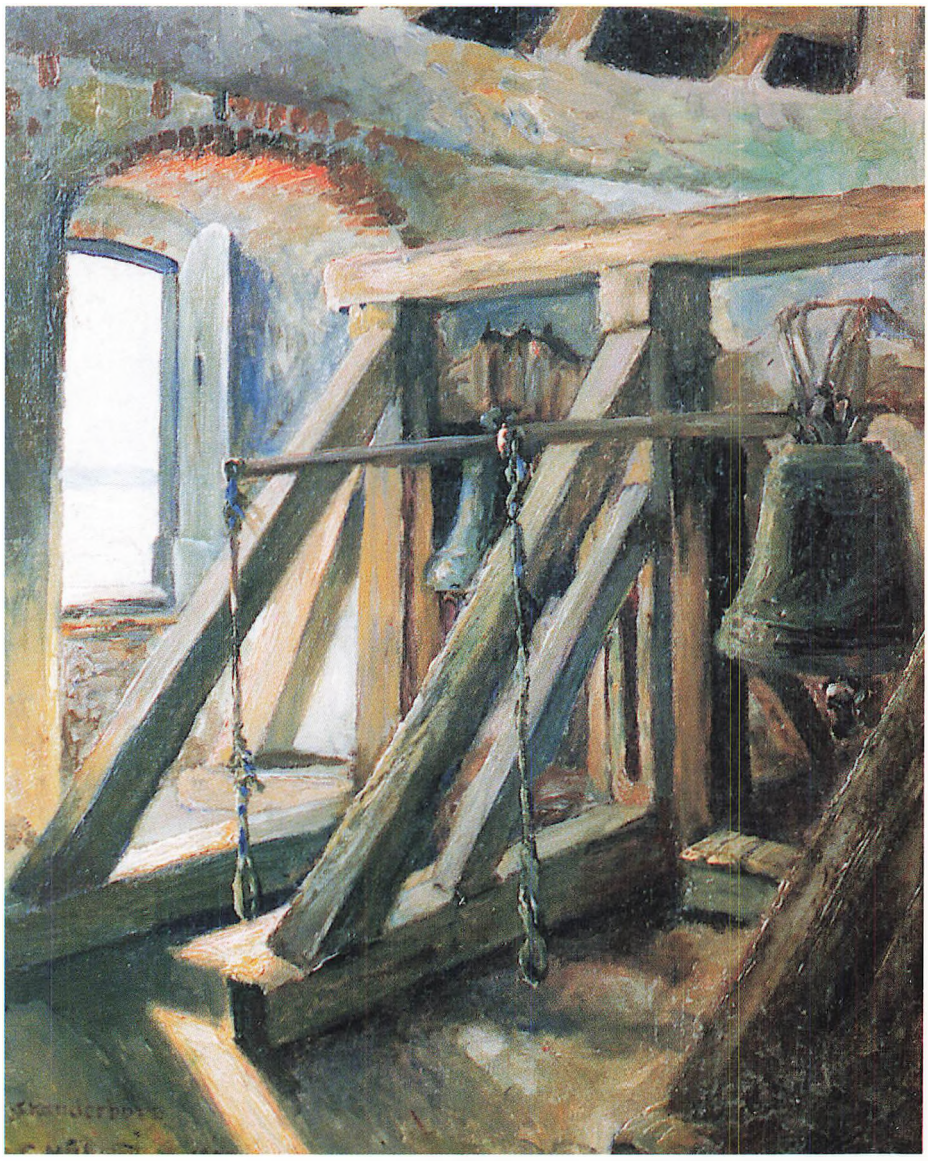

Raphael-programmet

Med vedtagelsen af Traktaten om den Europæiske Union, Maastrichttraktaten kaldet, blev kulturen for første gang en del af det europæiske samarbejdes traktatgrundlag. Der fulgte ikke mange penge med, – det var tiden ikke til; det er den vist fortsat ikke – men ifølge en af bestemmelserne i »kulturparagraffen«, artikel 128, skal Fællesskabet tage hensyn til de kulturelle aspekter i sin indsats i henhold til andre bestemmelser i traktaten. Dette betyder, at EU's medlemslande er forpligtede til hele tiden at overveje de mulige kulturelle virkninger af de beslutninger og de projekter, de i øvrigt vedtager, – og det betyder ifølge Kommissionen endvidere, at »man« – hvilket også vil sige borgerne – skal være opmærksom på at søge at få så meget kultur som muligt indarbejdet i de projekter, der vedtages. På samme måde som naturfrednings- og bevaringsforeninger følger udviklingen og holder øje med deres interesseområder, kan borgerne, og museerne naturligvis, prøve at følge med i, hvad der opstår af EU-projekter og agitere for, at der indgår passende kulturelle aspekter i dem. Det kan være bevaringsorienterede aspekter, men det kan også være fremadrettede, turistorienterede eller lign. Kun fantasien sætter grænser....

Men ud over denne bestemmelse, som vi skal lære at bruge, blev der dog afsat lidt penge direkte til et kultur-budget. Dette er Kommissionen i færd med at konkretisere i en række programmer, hvor det vigtigste for museerne er betegnet Raphael. Programmet blev fremlagt til drøftelse i juni 1995, hvor Nævnet sammen men Kulturministeriet var repræsenteret ved et møde i Kommissionen i Bruxelles. Det indeholder 5 hovedafsnit: om Bedre bevarelse og præsentation af kulturarven, om Netværk og partnerskaber, om Adgang til kulturarven, om Innovation og fagfolks efteruddannelse og mobilitet samt om Samarbejde med tredjelande og internationale organisationer.

Raphael-programmet forventes vedtaget af (kulturminister)rådet og Europaparlamentet og træde i kraft i indeværende år. Rapheal-programmet er et egentlig museumsprogram og vil være det relevante program for mange museumsprojekter. Men der findes også indenfor andre Generaldirektorater muligheder for museerne. Det gælder ikke mindst i programmer, der omhandler multimedier og regional udvikling.

Skanderborg Museum kunne med en bevilling fra SMN anskaffe sig et oliemaleri, der viser klokkerne i Skanderborg Slotskirke's tårn.
Klokkerne er fra 1700-tallets slutning og støbt til den nye situation, der opstod efter, at det gamle Skanderborg Slot blev nedrevet i 1767. Kun slotskirken blev stående og i et af renæssancetårnene blev de nye klokker ophængt.
Maleren er C. Milton Jensen, 1920.

Sime 96

For at give de danske museer en mulighed for at deltage i den internatioanle museumsmesse SIME 96 i Venezia besluttede Nævnet at reservere et beløb på kr. 500.000 af rådighedssummen 96 til brug for en samlet præsentation af museerne. Det var en forudsætning for at bevilge beløbet, at museumsorganisationerne ønskede at deltage med et økonomisk engagement, der dog også måtte suppleres med eksterne midler. Tilbagemeldingerne til nævnet lød for DKMs vedkommende, at der var for kort tid at reagere på, mens FDK ikke fandt, at man havde noget behov for at deltage. Det skal ikke hindre nævnet i at indbyde organisationerne til at deltage i et forberedende arbejde med henblik på SIME i 1998.

Koordinering af internationale aktiviteter blandt museumsorganisationerne

Nævnet nedsatte efteråret 94 et internationalt adhoc-udvalg med det formål at definere omfanget og karakteren af nævnets fremtidige engagement på det internationale område.

Som et led i adhoc-udvalgets arbejde afholdtes et møde med danske museumspolitiske og museumsfaglige organisationer – hvor de enkelte organisationer orienterede om planlagte internationale aktiviteter. Man konstaterede her et behov for gennem orientering at

koordinere indsatsen mellem de enkelte faglige grupperinger. I nævnet blev det besluttet at gøre møder af den karakter til årlige eller halvårligt tilbagevendende begivenheder.

STATSANERKENDELSER M.V.

Arken – Museet for Moderne Kunst ansøgte i foråret 1995 Nævnet om at blive godkendt som tilskudsberettiget museum efter §13. Til vurdering heraf nedsatte nævnet et bedømmelsesudvalg bestående af Michael Lauenborg, Anne Christiansen og Nina Hobolth. Udvalget afgav sin indstilling til nævnet i oktober efter at have besøgt det endnu ikke fuldførte byggeri i Strandparken ved Ishøj. Udvalget så positivt på de rige muligheder, der var tilstede for, at bygningen kunne fungere som det kulturhus, der var så stærkt behov for i forstæderne syd for København.
Med hensyn til at kunne statsanerkende institutionen som museum stillede sagen sig imidlertid noget anderledes. Bygningen og økonomien var på plads, men museet var for nærværende ikke i besiddelse af en samling, der gjorde muligt at bedømme den i forhold til museets fremtidige faglige ansvarsområde og virksomhed.
Udvalget indstillede derfor til Nævnet, at museet ikke på daværende tidspunkt blev godkendt som tilskudsberettiget, men at man afventede, at museet i en periode på ikke under 4 år havde fungeret som museum med henblik på at opbygge en samling, der kan danne grundlag for bedømmelse af den museale side af virksomheden. Nævnet fulgte udvalgets indstilling, der blev videresendt til Kulturministeriet.

Tre ansøgninger under behandling

Nævnet har tre ansøgninger fra kulturhistoriske museer under behandling, alle tre fra museer, der er beliggende i områder, hvor museumsdækningen er ufuldstændig. Det drejer sig om Østsjællands Museum (en sammenslutning af Stevns Museum og Fakse geologiske Samling), Ole Rømermuseet/Høje Tåstrup historiske samling og om Århus Bymuseum.
To af museerne ligger i områder, der er omfattet af de regionale kulturforsøg, men behandlingen af selve ansøgningerne foregår uafhængigt heraf. En statsanerkendelse har dog selvsagt først virkning fra forsøgsperiodens udløb.

Fjernelse af statsanerkendelse

Da det nuværende nævn tiltrådte i 1994, eksisterede der stadigvæk to statsanerkendte kunstafdelinger ved kulturhistoriske museer, der ikke opfyldte lovens krav om heltidsbeskæftiget faguddannet leder. Det drejede sig om Kunstafdelingen ved Aabenraa Museum og Kunstafdelingen på Sønderborg Slot.
Det nye nævn gav de to afdelinger en frist til udgangen af 1994 til endeligt at bekræfte, at de i 1995 ville opfylde lovens krav om faglig leder.
Det resulterede i, at man i Aabenraa besluttede sig for at ansætte en faguddannet leder – under forudsætning af et ophjælpningstilskud fra SMN, hvorved kunstafdelingen kan opretholde sin statsanerkendelse. På Museet på Sønderborg slot så man imidlertid ikke nogen mulighed for at etablere en lederstilling af kunstafdelingen, og statsanerkendelsen blev derefter inddraget for denne afdelings vedkommende.

§13 tilskud

Kunstmuseet Trapholt ansøgte i foråret Kulturministeriet om at få sit nuværende §12 tilskud forhøjet med et §13 tilskud. Ansøgningen blev begrundet med en forestående opprioritering af en af museets afdelinger, som man ønskede at kalde Det Danske Møbelmuseum.
I Nævnet glæder man sig over en stigende grad af faglig specialisering blandt museerne på landsplan, men man ser ikke nogen rimelighed i, at det enkelte museum kan øge sit tilskud ved at henvise til en faglig specialisering. Nævnet har derfor ikke kunnet støtte museets ansøgning, hvilket er blevet meddelt ministeriet.
Nævnet er efterfølgende blevet orienteret om, at kulturministeren har besluttet at yde §13 tilskud til såvel Trapholt som til Arbejdermuseet. Dette er en ny politik, idet de fleste har anset §13 museerne, som museer der af historiske årsager modtager et særligt tilskud.
Med ministerens beslutning stiller denne sag sig nu anderledes og det må forventes, at at der i de kommende år vil komme en lang række ansøgninger fra §12 museer der har valgt at priotere et af deres arbejdsområder lidt højere end de øvrige.

ØKONOMI

Driftstilskuddet

1995 var andet år af den tre-årige gradvise forhøjelse af tilskudsrammen. Dette års forhøjelse var på 2 mill. kr. Efter indstilling fra nævnet til Kulturministeriet blev den udnyttet til at forhøje maximumstilskuddet for første gang i fire år. Teknisk blev det maksimale tilskudsgrundlag sat op fra 1.750.000 kr. til 1.825.000 kr. Maximumstilskuddet steg derved fra ca. 641.000 kr. til ca. 657.000 kr. På grund af den fortsatte stigning i de lokale tilskud faldt tilskudsprocenten en lille smule fra 36,66 til 36,02.
I 1996 er udviklingen til gengæld vendt. Tilskudsprocenten er steget markant, fra 36,02 til 38,93, og maximumstilskuddet steg til ca. 710.000 kr. Der er to væsentlige årsager til den kraftige stigning. Den ene er, at sidste led af rammeforhøjelsen nu er blevet udløst. Den anden er, at omlægningen af beskæftigelsesordningerne i 1994 nu slår igennem på statstilskuddet. Med denne stigning har museerne efterhånden indhentet en del af det tidligere opståede efterslæb.
Allerede igennem et stykke tid har flere museer gjort opmærksom på, at de havde fået færre ansatte på beskæftigelsesordninger. Det betød, at flere museer skar ned på aktivitetsniveau'et. En udvikling, som nævnet allerede havde frygtet, ville komme. Den var en af grundene til, at nævnet igennem mange år arbejdede for, at få beskæftigelsesmidlerne taget ud af tilskudsberegningen, fordi det var en uvedkommende og usikker størrelse at budgettere med på museerne. Der kan ses et fald i beskæftigelsesmidlerne fra 1993 til 1994 på ca. 35%.

Byggemoms

Som nævnt i sidste års beretning afskaffede Folketinget bevillingen til kompensation for momsen, når museerne brugte egne håndværkere til byggearbejder – i daglig tale kaldet byggemoms. Da beslutningen blev truffet sent på året i 1994, og museerne fik kompensationen udbetalt med et kvartals forsinkelse, kom flere museer i økonomisk klemme, fordi de havde disponeret i forventning om bevillingens fortsatte bestående.

Kulturministeren fik efter henvendelse fra bl.a. nævnet tilvejebragt en særbevilling til at dække museernes omkostninger i sidste kvartal af 1994. Samtidig opfordrede ministeren nævnet til at overveje, om man havde mulighed for i en overgangsperiode at hjælpe de hårdest ramte museer.
Nævnet vedtog at bevilge 500.000 kr. til fordeling mellem de hårdest ramte museer. Beløbet fordeltes på grundlag af museernes forventede momsudgifter i 1995. Beløbet kunne kun dække en del

af udgifterne. Samtidig gjorde nævnet det klart, at støtte ikke kunne forventes fremover.

Rådighedssummen

Efter at nævnet omkring årsskiftet 1994/1995 havde fordelt rådighedssummen for 1995, gennemgik det fordelingsprincipperne og vedtog en række ændringer i dem, som fik betydning for ansøgninger til 1996-summen. Der blev annonceret en opprioritering af ansøgninger om forskning og undersøgelser, hvorimod man ville lægge lavere vægt på ansøgninger om inventar og udstyr.
Indenfor nyere-tids-området bekendtgjorde nævnet tre områder, hvor man særligt ønskede at styrke forsknings- og dokumentationsindsatsen gennem rådighedssummen.
Der ydes fortsat ophjælpningstilskud, når der oprettes nye stillinger på museerne med særlig støtte fra de lokale bevilgende myndigheder. Det har dog været nødvendigt at indføre kvoter, således, at der højst nyfordeles fem tilskud årligt, og det enkelte museum kan på samme tid højst modtage tilskud til én stilling.
Det debatteres af og til, hvorledes tilskuddene fordeler sig på museumskategorierne. Får en kategori relativt meget i forhold til antal museer? Nævnet har foretaget en opgørelse af 1995-fordelingen, som gav følgende resultat:

Alle tal er i procenter.

	Kultur	*Kunst*	*Natur*	*Ialt*
Antal museer (statslige og statsstøttede	72	25	3	100
Statslige driftstilskud	74	24	2	100
Rådighedssummer	57	42	1	100
Rådighedssummer plus driftstilskud	74	25	1	100

Som det ses, er der meget stor overensstemmelse mellem antal museer og fordelingen af driftstilskud. Desuden er der endnu større overensstemmelse mellem de samlede statslige tilskud og antallet fordelt på kategorier. Derimod får kunstmuseerne en meget stor andel af rådighedssumsbevillingerne. Når rådighedssummerne kun påvirker den samlede fordeling så lidt, skyldes det, at de sammenlagt kun udgør omkring 2,5% af de statslige midler til museerne under museumsloven.

Ser vi på de enkelte rådighedssummer, varierer billedet noget:

	Kultur	*Kunst*	*Natur*	*Ialt*
Den ordinære sum	67	29	4	100
Hastebevillingen	57	43	0	100
Rådighedssummen til indkøb af kunst m.v.	5	95	0	100
Sikringssummen	86	14	0	100

Bevillinger til fællesaktiviteter (f.eks. Museumstjenesten, Dansk Museumsindex m.v.) er holdt udenfor fordelingen.

Kulturby 96

Nævnets kulturbyudvalg, som havde til opgave at fordele en rådighedssumsforhøjelse til museernes Kulturbyprojekter, har i samarbejde med Københavns Kulturby-fond holdt en række fordelingsmøder. En række museer, fortrinsvis i hovedstadsområdet (men også enkelte i provinsen), er blevet tilgodeset. Det drejer sig såvel om kunstmuseer, som kulturhistoriske museer. Da udvalgets eneste opgave var at fordele de ekstraordinære midler, er udvalget nu nedlagt.

Brugtvaremoms

En følge af den nye momslov i 1994 var, at museernes specielle ret til at købe momsfrit på auktioner og ved alle indkøb i udlandet faldt bort. Til gengæld blev der indført en generel regel om at der ved køb af brugte varer som f.eks. museumsgenstande kun skal betales moms af avancen i forhold til sidste salg. Hvis avancen ikke kendes, betales moms af en femtedel af prisen. Ved auktionskøb betales kun moms af salæret. Disse regler gælder, uanset om varen købes i ind- eller udland. Statslige og (amts)kommunale museer berøres ikke, da de er momsfrie. Derimod berøres selvejende og foreningsejede museer. Specielt kunstmuseerne kan mærke udgiften.
Det var ikke muligt at indføre en kompensationsordning for museerne, da dette kunne stemples som teknisk handelshindring i EU-regi. Istedet afsattes på finansloven en særlig bevilling, som administreres af nævnet. De museer, der blev berørt, kunne søge om støtte på grund af merudgifter som følge af den nye momslov. Bevillingen på finansloven blev fastlagt på grundlag af et skøn foretaget af Skatteministeriet og nævnet over museernes udgifter i de foregående år. Museernes udgifter er imidlertid præget af, at kunstindkøb navnlig fra udlandet er få, men meget dyre indkøb. Det vil sige, at nogle år, kan udgiften være lav, og andre år kan den være høj. Samtidig kan det være svært på forhånd at vide, hvornår en handel afsluttes, fordi der ofte er lange og besværlige forhandlinger med sælgerne.
Forbruget har derfor været lavt i det første hele år, hvor ordningen har fungeret. Det er endnu for tidligt at sige, hvilke konsekvenser der må drages heraf. Ordningen må løbe over lidt længere tid, for at det kan belyses nærmere.

Følgende museer har indtil nu fået støtte af bevillingen:

Det danske Kunstindustrimuseum	164.757
Davids Samling	224.561
Louisiana	25.759
Vestsjællands Kunstmuseum	33.750
Storstrøms Kunstmuseum	7.200
Bornholms Museum	20.000
Ølgod Museum	1.080
Herning Kunstmuseum	125.000
Randers Kunstmuseum	30.000
Silkeborg Kunstmuseum	141.250
Jyllands Herregårdsmuseum, Gl. Estrup	15.006
Aarhus Kunstmuseum	22.300
Skive Kunstmuseum	54.944

Årsmøde i Køge

Nævnet holdt sit årsmøde d. 18.-19.maj 1995 på Hotel Hvide Hus i Køge. Hovedemnet for mødet var også i år museumsloven; men på grund af usikkerheden omkring tidsplanen for en lovrevision blev det endelige emne først fremlagt ret sent for at have størst mulig aktualitet. På mødet fremlagde nævnet sine foreløbige overvejelser omkring et fremtidigt tilskudssystem. Baggrunden var, at det var kendt, at trojkaen skulle komme til at arbejde med emnet.
Mødet var arrangeret i samarbejde med Museumsrådet for Roskilde Amt. Det indledtes på Amtsgården i Roskilde, hvor Roskilde Amt var vært for en frokost. På ekskursionerne besøgtes Roskilde Museum, Museet for Samtidskunst og Greve Museum, hvor formanden for amtsmuseumsrådet orienterede om rådets arbejde.

Beretning fra nævnets udvalg

Den arkæologiske referencegruppe

I lighed med de to forrige år har referencegruppen behandlet årets ansøgninger til rådighedssummen inden for området arkæologi, og man har afgivet indstilling herom. Referencegruppen har igen kunnet konstatere, at museerne har mange kvalificerede projekter, der fortjente at blive støttet. Ikke mindst afføder de mange udgravninger i henhold til museumslovens § 26 et åbenlyst behov for midler til efterbehandling og publikation.

I årets løb har man i referencegruppen endvidere drøftet en række forhold af fælles interesse. Især forholdet mellem Det arkæologiske Nævn og Statens Museumsnævn har været genstand for diskussioner, idet det er begge nævn (Statens Museumsnævn og Det arkæologiske Nævn) magtpåliggende at udbygge kontakten mellem de to organer. Der er således enighed om, at Statens Museumsnævns arkæologiske konsulent deltager i Det arkæologiske Nævns møder i sager af gensidig interesse.

Referencegruppen, i hvilken Statens Museumsnævns tre repræsentanter i Det arkæologiske Nævn er medlemmer, har også drøftet afskedigelsen af arkæologen på Holbæk Museum. Det er med meget stor beklagelse, at referencegruppen har måttet konstatere, at hverken indsatsen fra Rigsantikvaren/DAN og Statens Museumsnævn bragte en løsning til veje.

Referencegruppen for Nyere Tids Kulturhistorie

Et stort arbejde har været lagt i formuleringen af oplægget vedrørende Nyere Tids Kulturhistorie til en evt. revideret museumslov. I starten af året færdigbehandledes oplægget, som efterfølgende fremsendtes til Statens Museumsnævn (publiceret i NYERE TID, maj 1995).

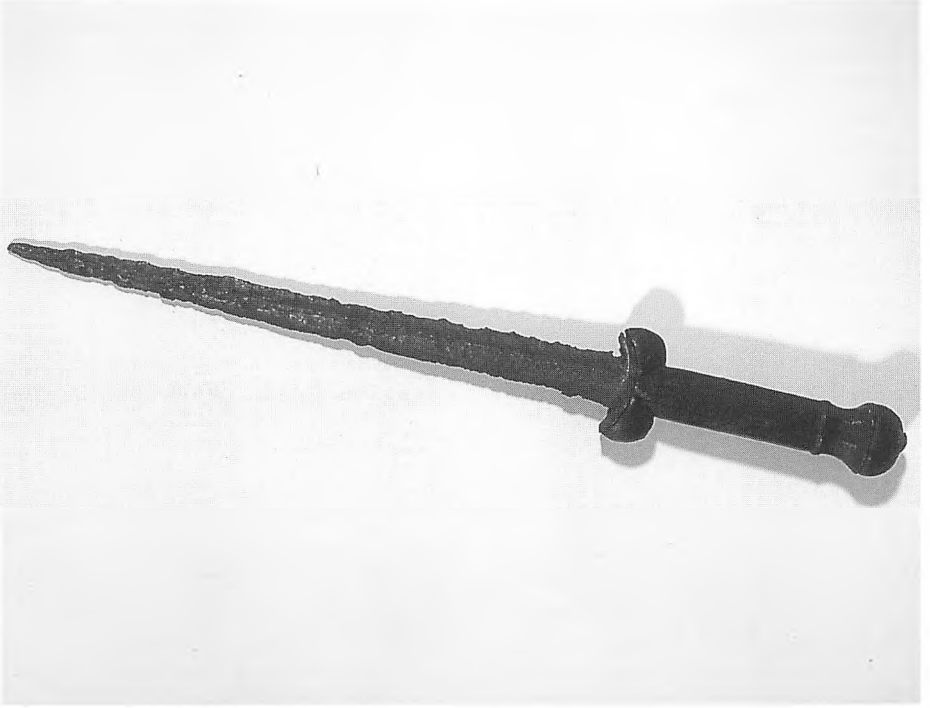
Hovedpunkterne i oplægget er:

- et Nyere Tids Råd med en selvstændig rådighedssum på 4 mio. kr. årligt,
- en definition af museernes nyere tids arbejds- og virkeområder, herunder samarbejdet med offentlige myndigheder,
- en styrkelse af nyere tids centralregistrering, og
- en styrkelse af de faglige samarbejdspuljer.

Oplægget, som bl.a. på grund af »manglen« på paragraf-forslag vakte nogen debat i museumsverdenen, blev af Statens Museumsnævn godkendt som oplæg til museumsloven vedrørende nyere tid. Gennem kronikker i dagspressen samt henvendelser fra bl.a. DKM og Industripuljen er der i løbet af året yderligere gjort opmærksom på, at den nyeste tid står med et stort udækket undersøgelses- og dokumentationsbehov, og at en løsning ikke behøvede at afvente en museumslov. Dette har vist sig at være en rigtig strategi, idet Kulturministeriet i februar 1996 forøgede rådighedssummen med 1 mio. kr. årligt med særligt henblik på undersøgelse m.v. inden for nyere tids kulturhistorie, herunder industrikulturen.

I forlængelse af oplægget har Referencegruppen arbejdet med nyere tids centralregistrering. I et pilotprojekt er udarbejdet en rapport om igangsætning af nyere tids centralregistrering (september 1995), hvori det anbefales, at der startes med en registrering af undersøgelser, dokumentationer, større helheder og samlinger m.v. på museerne. Også her må man sige, at der i museernes EDB-faglige miljø nu er vilje og forståelse vedrørende nyere tids ønsker og prioriteringer.

Endnu et vigtigt punkt i årets arbejde har været at følge Miljøministeriets arbejde med bygningsbevaring og »kulturmiljø«. I marts havde Referencegruppen et fællesmøde med de udpegede nyere tids folk i Kulturhistorisk Råd. Her drøftedes det store og naturlige arbejdsfelt for museerne, som ligger i registrering og bestemmelse af kulturhistoriske værdier, ikke mindst i det »åbne land«, hvor de biologisk-geologiske synspunkter indtil nu har været næsten eneherskende i planlægningen. – I løbet af året har formanden sammen med repræsentanter for Statens Museumsnævn deltaget i 2 seminarer i Skov- og Naturstyrelsen om »kulturhistorien i planlægningen«, og har deltaget i noget af udviklingsarbejdet.

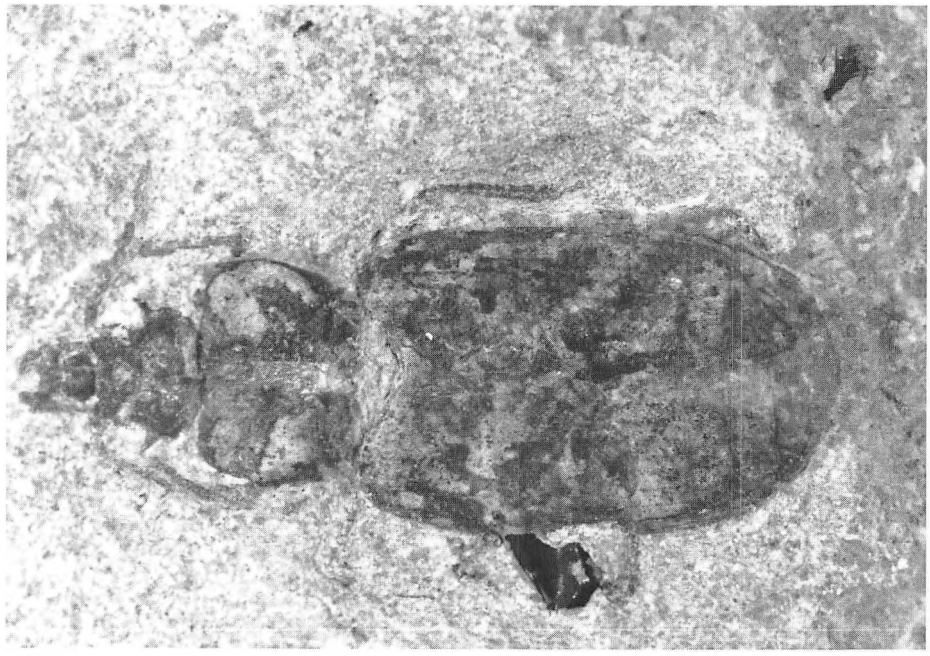
Københavns Bymuseum fik i september mulighed for at byde på en nyredolk hos Bruun Rasmussens Auktioner. Den 36 cm lange dolk viste sig at være et velbevaret eksemplar af den senmiddelalderlige type med små »nyrer«. Den var angiveligt fundet på Rådhuspladsen i begyndelsen af 1950'erne, da man anlagde den underjordiske garderobe. Det lykkedes Bymuseet med hjælp fra nævnets hastesum at erhverve dolken for 10.000 kr., og den kan nu ses i museets netop åbnede nye faste udstilling »Bispeby og Kongestad«.

I maj indkaldte Statens Humanistiske Forskningsråd forslag til strategiplan og til »netværk«, og Referencegruppen besluttede at indsende et oplæg om et musealt samarbejdsprojekt »Lokalkultur – storbykultur, Studier af vigtige udviklingstendenser i efterkrigstidens kultur og dagligliv i Danmark«. Det skete i samarbejde med Nationalmuseet Nyere Tid og Institut for Arkæologi og Etnologi – i fortsættelse af tidligere indsendte forslag til foreningsprojekter.
Endvidere har Referencegruppen behandlet nyere tids ansøgninger til den ordinære rådighedssum 1996 – hvor Reference-gruppen i foråret formulerede satsningsområder, hvor man særligt gerne så ansøgninger, bl.a. vedr. dokumentation af væsentlige forandringsprocesser i samtiden.
Endelig har gruppen fortsat redigeret nyhedsbrevet NYERE TID, som takket være redaktøren Birgit Vorre, Nationalmuseets afdeling for Nyere Tid, er udkommet med 4 smukke numre, med spændende beretninger om undersøgelser, puljesamarbejder, faglig debat m.v.

Den Kunsthistoriske Referencegruppe

Den kunsthistoriske referencegruppe har i 1995 holdt fire møder. Gruppen har især behandlet følgende spørgsmål:

- Ajourføring af den kunsthistoriske referencegruppes kommissorium, med henblik på en koordinering med referencegruppen for nyere tid.
- Igangsættelsen af en undersøgelse vedrørende kunstmuseernes arkivalske materiale. Gruppen besluttede at frikøbe museumsinspektør Aase Bak til – på baggrund af udsendte spørgeskemaer til kunstmuseerne – at samle oplysningerne i en kortfattet oversigt, der kan blive et nyttigt arbejdsredskab for museerne.
- Færdiggørelse af rapporten om kunstmuseernes virke- og satsningsområder, fremlagt på Foreningen af danske Kunstmuseers forårsmøde i februar 1995.
- Indstillinger til Statens Museumsnævn vedrørende 1. og 2. fordeling af kunstrådighedssummen. I denne forbindelse er det blevet drøftet, hvorledes der bedst kan sikres en koordination af indstillinger fra henholdsvis referencegruppen for nyere tid og den kunsthistoriske referencegruppe, således at nævnet tager stilling til en fælles indstilling og ikke skal beslutte en fordeling »ad hoc«, på baggrund af to referencegruppers parallelle indstillinger. De ansøgte summer til indkøb af kunst m.v. beløb sig til godt 7 mill. kr., fordelt på 46 ansøgninger; bevillingen er på 2,5 mill. kr. og 28 ansøgninger blev imødekommet.
- Indstilling til Statens Museumsnævn vedrørende ansøgninger fra kunstmuseerne til den ordinære rådighedssum for 1996. Af 12 ansøgninger på ca. 1,5 mill. kr. indstillede referencegruppen halvdelen til nævnet, hvoraf de fleste var ansøgninger om hjælp til konservering (knap kr. 800.000)
- I det forløbne år har den kunsthistoriske referencegruppe desværre ikke haft ressourcer til at påbegynde en kortlægning af forskningen på kunstmuseerne. Vi håber, at dette arbejde kan igangsættes i år, og vi håber også, at en sådan undersøgelse kan medføre en intern, frugtbar debat.

135: Fossil løbebille, bevaret i cementsten fra moleret på Mors. Billens længde er 2 cm. Erhvervet i henhold til Danekræloven.

Den naturhistoriske Referencegruppe

Lovbestemmelsen om danekræ havde 5 års jubilæum ved indgangen til 1995. Antallet af godkendte danekræ er steget fra 2 i 1990 til 35 i 1994. I 1995 steg antallet yderligere til 38, og de 100.000 kr., som Kulturministeriet årligt har afsat til udbetaling af godtgørelser, slog ikke til.
Insekter fra moleret og fra de skifrede lag, der er blottet under moleret på Fur, udgør den største gruppe blandt fundene i 1995. Herefter følger fisk fra en række aflejringer, der i tid spænder fra Øvre Kridt til Eocæn. Blandt fundene skal bemærkes en blok af skrivekridt fra Stevns, der rummer dels et søpindsvin af slægten Phymosoma og dels kraniet og de forreste hvirvler af en ål. Ifølge valuarudtalelsen er der ikke – hverken i Danmark eller i udlandet – beskrevet fossile ål i aflejringer fra det øverste Kridt. Også fundet af en dagsommerfugl fra de skifrede lag på Fur er bemærkelsesværdigt. Det er – ligeledes på verdensplan – den ældst kendte dagsommerfugl.
Det bør bemærkes, at en stor del af de fund, der enten blev godkendt i 1995 eller som ved årets slutning var under behandling, er gjort af samlere, som referencegruppen ikke tidligere har haft kontakt med. Det kan muligvis tages som udtryk for en stigende interesse for at samle fossiler og/eller et mere udbredt kendskab til bestemmelsen om danekræ.
Også dette år har referencegruppemedlemmer deltaget i møder ude i landet, hvor man, fortrinsvis for samlere, har orienteret om Danekræordningen.
Ud over Danekræ-behandlingen har referencegruppen i årets løb drøftet forskellige emner. Blandt de væsentligste kan fremhæves diskussionen om den naturhistoriske museale dækning af landet; til denne drøftelse havde man indbudt DNM. Holdningen synes at være, at man gerne ser en bred dækning, og i det omfang, der ikke er basis for selvstændige naturhistoriske museer, ser man gerne »hybrid«-museer – d.v.s. museer, der varetager både kultur- og naturhistoriske opgaver – også med naturhistorisk uddannet personale.
Endelig skal det tilføjes, at årets Danekræ er kommet på internettet! På adressen http://www.nathimus.ku.dk/geol/danekrdk.htm kan man se og læse om de fundne fossiler.

Danekræ 1995

Tæge, sandsynligvis randtæge, bevaret i cementsten, Mors
Stankelben, bevaret i cementsten, Mors
Løbebille, bevaret i cementsten, Mors
Del af hummer, bevaret i bryozokalk, Fakse
Guldsmed, bevaret i cementsten, Mors
Kæmpevandrøver, bevaret i skifrede lag under moleret, Fur
Vårflue, bevaret i cementsten, Mors
Snyltehveps, bevaret i cementsten, Mors
Netvinge, bevaret i cementsten, Mors
Hårmyg, bevaret i cementsten, Mors
Stikmyg, bevaret i cementsten, Mors
Makrelfisk, bevaret i cementsten, Mors
Makrelfisk, bevaret i cementsten, Mors
Ålefisk, bevaret i moler, Mors
Nålefisk, bevaret i skifrede lag under moleret, Fur
Nålefisk, forende, bevaret i skifrede lag under moleret, Fur
Torskefisk, bevaret i skifrede lag under moleret, Fur
Kranium af slangemakrel, bevaret i konkretion, sandsynligvis fra Lillebæltsler, Trelde Næs
Kranium af »havaborre«, bevaret i konkretion fra Lillebæltsler, Trelde Næs
Nålefisk, bevaret i skifrede lag under moleret, Fur
Kranium af benfisk, bevaret i konkretion fra Ølst Formationen, syd for Randers
Makrelfisk, bevaret i cementsten, Mors
Ålefisk og søpindsvin (Phimosoma), bevaret i skrivekridt, Stevns
Underkæbe fra makrelfisk, bevaret i konkretion fra Lillebæltsler, Trelde Næs
Hale af benfisk, bevaret i skifrede lag under moleret, Fur
Bladlus (Siphonoforoides madseni), bevaret i cementsten, Fur
Sumpflue, bevaret i cementsten, Mors
Højere flue, bevaret i cementsten, Fur
Stylteflue, bevaret i cementsten, Mors
Løbebille, bevaret i cementsten, Mors
Dagsommerfugl, bevaret i skifrede lag under moleret, Fur
Stankelben, bevaret i cementsten, Mors
Stankelben, bevaret i cementsten, Mors
Florvinge, bevaret i cementsten, Mors
Stankelben, bevaret i cementsten, Mors
Stikmyg, hun, bevaret i cementsten, Mors
Stankelben, bevaret i cementsten, Mors
Guldsmed, bevaret i cementsten, Thy
Fundene er alle blevet indregistreret på Geologisk Museum.

136: Fossil dagsommerfugl (2,3 cm x 1,8 cm), bevaret i skifrede aflejringer under moleret på Fur. Det er den første repræsentant for gruppen dagsommerfugle i de tertiære aflejringer i Limfjordsområdet og den hidtil ældst kendte sommerfugl overhovedet. Erhvervet i henhold til Danekræloven.

Kulturdebat Danmark

Af Michael Lauenborg

1995 var et turbulent år for museerne. Debatten om museumsloven startede for alvor. Og det blev ikke blot en debat om revision af enkeltelementer i loven, men en debat om museernes fremtidige virke, deres finansiering og strukturen i den danske museumsverden som sådan. Med andre ord en debat om en helt ny lov.
Der kom mange synspunkter frem og der blev debatteret på mange niveauer. Heldigvis førte det hele ikke til noget som helst – i det mindste ikke i første omgang. Jo, måske var debatten om museerne en medvirkende årsag til at de kulturelle regionsforsøg startede i 1996.

Den 6. februar

Debatten om museernes fremtid startede for alvor den 6. februar. En dato der der vil blive stående i annalerne over de danske museer. På denne dag holdt kulturministeren en konference på Nationalmuseet, med det formål at diskutere ideer og visioner til en ny museumslov. Kulturministeren havde på forhånd inviteret Christian Gether, Vestsjællands Kunstmuseum, Torben Grøngård Jeppesen, Odense bys Museer samt Peter Ludvigsen fra Arbejdermuseet til at skrive om deres synspunkter på fremtidens museer og ikke på mindst på strukturen i museusmsverdenen. De fik lejlighed til at fremlægge deres synspunketer sammen med Bodil Busk Laursen, Nationalmuseet og Claus Bunkenborg, Louisiana der havde bidraget til Peter Duelund projektet. Siden fik rigsantikvaren, direktøren for Statens Museum for Kunst og formanden for Statens Museumsnævn lejlighed til at give ydtryk for deres synspunkter. Herefter var der debat.
Når datoen den 6. februar vil blive stående i annalerne, skyldes det ikke kvaliteten af debatten. Ej heller de enestående konklusioner. Det var ikke museumsfolk i topform, der deltog i konferencen, og forhåndsmeldingerne om hvad ministeren ønskede sig af konferencen var svage. Resultatet var, at vi talte forbi hinanden. Museumsverdenen havde forberedt sig på en debat om struktur. På mødet ønskede ministeren en debat om visioner. Det stod næsten skrevet i stjernerne at det skulle gå galt – og det gjorde det. Museumsfolkene var utilfredse og ministeren var utilfreds. Sidstnævnte konkluderede, at hun ville nedsætte en trojka til at arbejde videre med spørgsmålet om en ny lov.

Kulturmodel Danmark

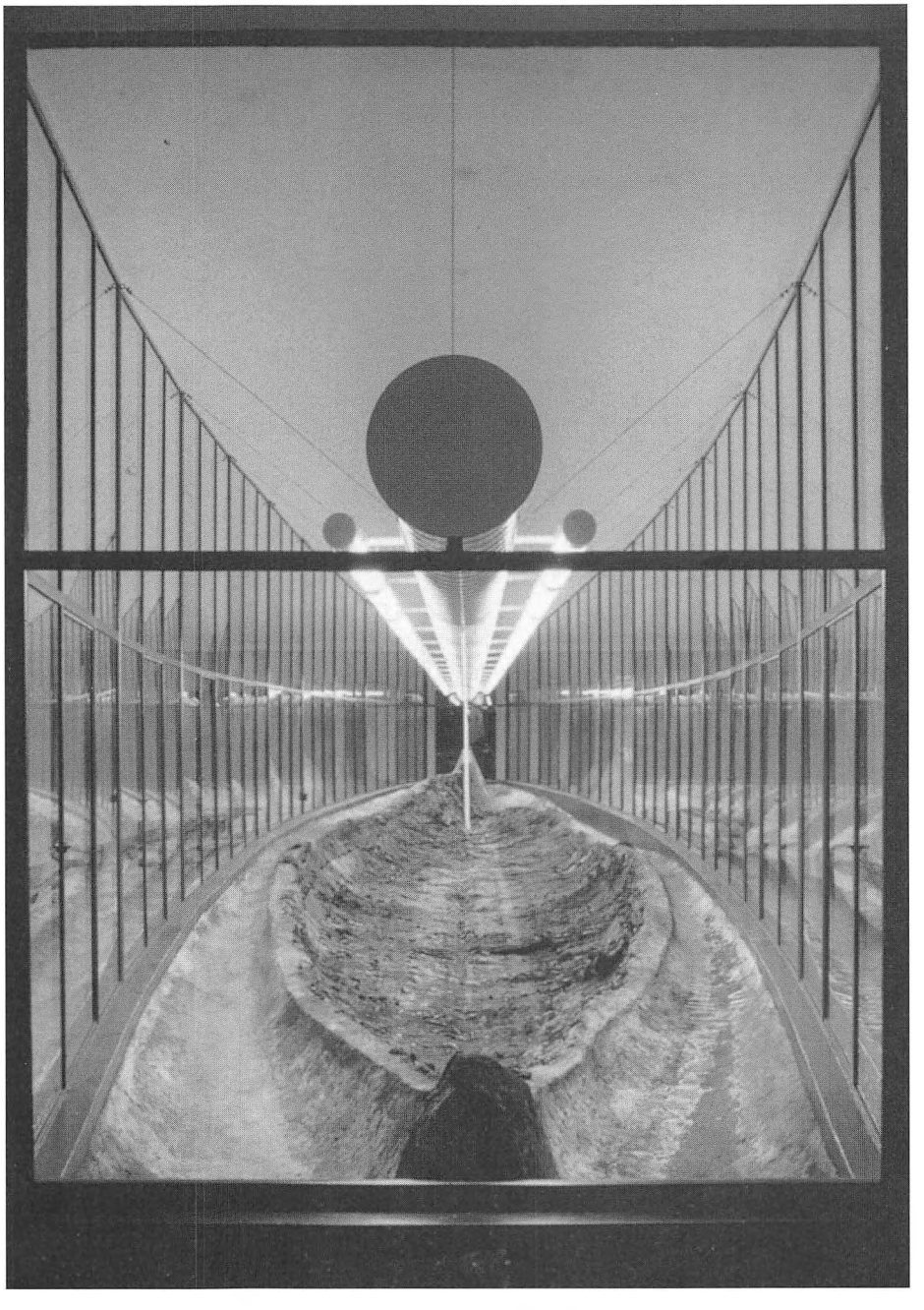
Den 28./29. april præsenterede ministeren resultaterne af Nordisk Kulturinsituts arbejde om kulturen i Danmark med slutproduktet »Kulturmodel Danmark«, skrevet af Peter Duelund. Præsentationen foregik på Hotel Hvide hus i Køge. Produktet er bestilt og betalt af Kulturministeriet, men holdningerne står for instituttets egen regning. Ministeren lagde stor vægt på, at hun på mange områder er enig med Peter Duelund og på nogle uenige. Hvad der er hvad, har ministeren ikke røbet. Til gengæld var et af resultaterne, at ministeren vedtog at iværksætte en række kulturelle regionsforsøg, med det formål at afprøve hvorvidt en yderligere decentralisering af, hvad statens kulturmidler anvendes til, ville være gavnlig for kulturlivet i Danmark.
I sommeren og efteråret blev der arbejdet yderst intenst med forberedelsen af disse kulturforsøg, der kom til at omfatte Storstrøms amt, Vestsjællands amt, fem kommuner i Salling, Odense- og Århus kommuner.
Den 29. august var Statens Museumsnævn inviteret til en konference om kulturforsøgene arrangeret af Amtsrådsforeningen. Formanden for Nævnet var også inviteret til at deltage i en paneldiskussion om emnet. Det mest interessante ved denne debat var vel nok amternes ønske om i fremtiden at blive de administrative enheder for kulturen i Danmark. Forstået således, at de midler staten i dag yder til kulturelle formål til »ikke statsinstitutioner« bør videresendes til amterne til fordeling, helst uden hegnspæle. Det er forståeligt i en tid, hvor man diskuterer amternes fremtid, men det er også forståeligt at kommunerne, der dog yder væsentligt meget mere til kulturelle formål, ikke finder ideen passende. Et af mine spørgsmål til amtsrådspolitikerne var, hvad der vil blive så meget bedre ved, at amterne fordeler midlerne, og hvem der i fremtiden skal koordinere arbejdet på landsbasis, idet nævn og råd kun vil få ubetydelige koordineringsopgaver i en sådan struktur. De blev mig svar skyldige.

Initiativrigdom

I forsommeren blev den annoncerede trojka, der havde til formål at analysere indfaldsvinkler til en kommende museumslov, nedsat. I mellemtiden var den blevet til en dobbelttrojka. Den kom til at bestå af Allis Helleland, Statens Museum for Kunst, tidligere rigsantikvar Olaf Olsen, direktøren for Zoologisk Have Lars Lunding Andersen, museumschef Torben Grøngård Jeppesen, Direktør Carsten Orth, Brandts Klædefabrik og Michael Lauenborg, Statens Museumsnævn.
Det er indlysende at et forum som dette

ikke kan afgive entydige meldinger om visionerne til en ny museumslov. Dertil er holdningsforskellene for store. Det hører dog med til billedet, at debatten i trojkaen var god og konstruktiv, men at den ofte førte til mindretalsudtalelser.
Hovedresultaterne af arbejdet har været offentliggjort i såvel Danske Museer som i Kulturkontakten.
I efteråret udsendte kulturministeren sit debatoplæg »Krydspunkt«. For museerne var oplægget yderst positivt, fordi det klart dokumenterede at museerne er nogle af de mest populære kulturtilbud i Danmark. Set under et er museerne tilsyneladende de institutioner, der har haft den største fremgang når det gælder brugere og besøgende. Nævnet har meddelt ministeriet, at museerne er yderst positive når det gælder kvalitetsvurdering. Det er en af de ting, der efterlyses i oplægget, og nævnet vil i 1996 udarbejde et forslag til hvilke kriterier der skal anvendes når museerne i fremtiden skal kvalitetsvurderes.
I det samme efterår kom resultatet af den forskningsevaluering, som Kulturministeriet havde bestilt vedrørende de institutioner, der ydes driftstilskud til.
For museerne var også dette resultat stærkt opmuntrende. I slutningen af marts afholder Kulturministeren en egentlig forskningskonference på Nationalmuseet.
Det er altid tilladt sætte spørgsmålstegn ved om dette eller hint er velfungerende. Om tingene eventuelt kan gøres anderledes. Det er særligt nødvendigt, når alarmklokkerne ringer og signalerer, at noget er galt.
Men hvad er problemet med museerne? Ministeriets egne tal i »Krydspunkt« viser, at museerne må være fulgt med tiden, idet antallet af gæster har været stigende. Stærkt stigende endda. Forskningsevalueringen viser, at museerne generelt klarer sig godt også på dette felt. Endda også de museer der kun har få videnskabelige medarbejdere ansat.
Museerne er meget positivt stemt, når det gælder en fornyet kvalitetsvurdering af hele deres virksomhed. Langt de fleste mener fortsat at Statens Museumsnævn er en nødvendig institution dels til at koordinere arbejdet og dels som et rådgivende organ. Det skal understreges, at det langtfra kun er små museer der anvender nævnet på denne måde, men i høj grad også kommuner, bestyrelser etc.
Det bliver anført, at der skyder museer op hele tiden. I de seneste år er der ikke statsanerkendt ny museer, tværtimod har nævnet frataget et museum statsanerkendelsen.
Så tilsyneladende er der for nærværende ikke de helt store behov for at omlægge strukturen. Der er tilsyneladende heller ikke behov for at ændre på museernes arbejdsopgaver. Og dog. Museernes arbejdsopgaver er altid interessante. Men særligt for de natur- og kulturhistoriske museer vedkommende foregår en del af debatten interessant nok i et andet ministerium. Miljø- og energiministeren har taget hul på debatten om kulturmiljøet, et område som disse museumskategorier har været ganske engageret i gennem en længere årrække. På denne baggrund har Statens Museumsnævn da også set det som en opgave at gøre opmærksom på museerne og de muligheder de rummer i forbindelse med indhold i og formidling af kulturmiljøtanken.
I skrivende stund har Kulturministeren udsendt sit spørgeskema om Kunst og Kultur i Danmark til 66.000 danske familier.
Svarene skal ifølge det udsendte materiale anvendes i udformningen af fremtidens kulturpolitik.
Så for nærværende har vi »Kulturmodel Danmark«, Kulturforsøg, Krydspunkthøring, Trojkaarbejde, Forskningsevaluering og spørgeskemaundersøgelse, der alle skal sætte deres præg på kulturpolitikken, herunder museernes fremtidige virke.
Det er med en vis spænding, at vi venter på resultatet af disse mange initiativer.

Ladby-skibet ved Kerteminde.
Ved hjælp af statslig og kommunal støtte samt fondsmidler er det planen at opbygge et vikingetidscenter i tilknytning til gravhøjen, bestående af bl.a. en ny udstillingsbygning og en kopi af Ladby-skibet.

Rådighedssummerne for 1995

Den ordinære rådighedssum

Fællesopgaver

Samordning af museernes arbejdsplaner	19.098
Lovudvalg og andre aktiviteter omkring lovrevision	196.025
Arkæologisk referencegruppe	3.156
Referencegruppe for Nyere Tid	41.931
Kunsthistorisk referencegruppe	11.641
Naturhistorisk referencegruppe	14.104
Fordeling af rådighedssummerne	36.678
Kontorholdsudgifter og vikarbistand	78.117
Rejseudgifter i forbindelse med konsulentbesøg	70.065
Museumsteknisk konsulentbistand	106.805
Årsmøde med amtsmuseumsrådene	59.737
Deltagelse i internationalt samarbejde	86.975
Undersøgelser om kunstmuseernes arkiver	25.337
Det internationale udvalg	660
Opbevaring af gipsskulpturer	25.000
Museumslogo	23.644
Kulturbyudvalg	5.691
NEMO-sekretariat	50.000
Flersproget informationsblad om danske museer	250.000

Museumstjenesten

Fortsat udgivelse af »Danske Museer« 1995	377.700
Varetagelse af ikke umiddelbart fakturerbare opgaver af servicemæssig og konsultativ art	120.000

Dansk MuseumsIndex

Drift af Dansk MuseumsIndex	200.000

Dansk Kulturhistorisk Museumsforening

Tilskud til formidlingsmødet på Fuglsøcentret d. 15.-17.3.95	96.000

Foreningen af Danske Kunstmuseer

Tilskud til afholdelse af FDK's seminar for foreningens medlemmer i september 1995	90.000

Museumshøjskolen

Ordinær drift	354.000
Museologisk bibliotek	247.000
Udarbejdelse af kursusmoduler	90.000

NEMO

Støtte til lettisk forskers rejse til Danmark	3.146

Dansk ICOM

Støtte til dækning af div. rejseudgifter ved deltagelse i møder i udlandet	50.000

Dansk Konserveringspersonales Fællesudvalg

Tilskud til efteruddannelseskurser i 1995	46.945

Søfartspuljen v/Aabenraa Museum

Matrostøj, barnemode og idealforestillinger, en etnologisk dragtundersøgelse	95.000

Fiskeripuljen

Den danske marinemotors kulturhistorie	50.000

Jagtpuljen

Tilskud til Herregårdsjagtens historie i Danmark, 1880-1930	145.728

Det Kulturhistoriske Centralregister

Igangsætning af centralregistrering af nyere tid	92.621

Københavns Amts Museumsråd

Deltagelse i konferencen: Ruralia I, i Prag	5.444

Nationalmuseet/Bevaringsafdelingen

Indkøb af massespektrometer	200.000

Nationalmuseet, OMA

Til dækning af foredragsholdere ved 8. by-arkæologiske symposium i Ribe, 8.-9. maj	3.887

Statens Museum for Kunst

Tilskud til rejse til international konference i London om konservering	3.500

De Danske Kongers Kronologiske Samling på Rosenborg

Køb af prydurne i kgl. porcelæn	6.000

Det danske Kunstindustrimuseum

Frikøb af 2/3 magister i et år til registrering af Th. Bindesbølls livsværk	160.200
Køb af Willumsen-tegning »Gamle træer fra en tidligere Jordperiode« 1892	11.790

Orlogsmuseet

Chr. Mølsted-maleri: Episode af Tordenskiolds angreb på Marstrand, juli 1719	20.000

København Bymuseum

Erhvervelse af en middelalderlig nyredolk	12.500

Thorvaldsens Museum
Mikrofotografering af Thorvaldsens brevsamling .. 50.000
Konservering af 4 ægyptiske mumieprydelser..... 25.000

Teatermuseet
Køb af to malerier forestillende Antoine Bournonville og hans kone Lovisa 12.500

Arbejdermuseet
Køb af maleri af Anette Harboe Flensburg forestillende en dansk familiemiddag i forsamlingshuset (1992) 15.000

Louisiana
Konservering af 18 stk. plastalinaskulpturer af Henry Heerup 29.000
Tilskud til byggemoms 120.000

J. F. Willumsens Museum
Fotografering af malerier fra J. F. Willumsens »Gamle Samling« 50.800
Udarbejdelse af en præsentationsvideo om Willumsen og hans værker 36.000
Oversættelse til engelsk af J. F. Willumsens katalogbog 15.000
Køb af Willumsen-tegning med motiv fra Montrouge Kirkegården syd for Paris, 1889 ..... 21.420

Frederiksværkegnens Museum
Ophjælpningstilskud 62.500

Danmarks Tekniske Museum
Støtte til deltagelse i NKKM's seminar »Bare Plast?!« i Frederiksstad den 6.-7. februar..... 2.040

Køge Skitsesamling
Ophjælpningstilskud 110.000

Roskilde Museum
Erhvervelse af 2 malerier af L. A. Ring: Sankt Clara Papirmølle i Roskilde, 1921 og 1928..... 8.000

Museet for Holbæk og Omegn
Tilskud til byggemoms 30.000

Kalundborg & Omegns Museum
Ansøgning om ophjælpningstilskud over 3 år..... 187.500

Vestsjællands Kunstmuseum
Ophjælpningstilskud til 2. inspektør..... 160.000

Sydsjællands Museum
Støtte til afsluttende videnskabelig bearbejdning og udarbejdelse af manuskript omhandlende Skovgårde gravpladsen ved Udby..... 142.690
Støtte til videnskabelig bearbejdning af fundmateriale fra Vordingborg Slotsruin, 1942-46. 36.912

Bornholms Museum
Tilskud til deltagelse i faglig konference i Nordirland..... 3.500

Faaborg Kulturhistoriske Museer
Støtte til indsamlings- og dokumentationsarbejde vedr. produktionen fra Fyens Glasværk..... 48.547

Kerteminde Museum/Johannes Larsen Museet
Ophjælpningstilskud til inspektørstilling ved Ladby-skibsmuseet..... 225.000

Middelfart Museum
Ophjælpningstilskud 27.500

Fyns Oldtid – Hollufgård
Til dækning af rejseudgifter til Rumænien, i forbindelse med UISPPs forretningsudvalg 5.015
Støtte til rejse ved møde i Zürich..... 3.550

Fyns Kunstmuseum
Ophjælpningstilskud 91.372
Tilskud til forskningsprojekt vedr. den danske billedhugger, Sonja Ferlov Mancoba (1911-84) 66.000

Langelands Museum
Tilskud til færdiggørelse af publikation af stort bopladsfund fra yngre stenalder..... 61.427
Tilskud til rejseudgifter i forbindelse med studierejse til Rusland i juli 3.000

Midtsønderjyllands Museum på Gram Slot
Finansiering af 1/2 løn til konservator 120.000

Haderslev Museum
Afholdelse af seminar, der skal danne optakten til en landsdækkende formidling af dansk middelalder-arkæologisk forskning på landets museer i 1999..... 8.800

Sønderborg Slot
Køb af Otto Bache's »En ældtevogn ved et teglværk«, 1864..... 10.000

Aabenraa Kunstmuseum
Ophjælpningstilskud 50.880

Esbjerg Museum
Køb af eksternt konsulentarbejde i forbindelse med bearbejdning og publicering af »En vikingetids ryttergrav fra Grimstrup« 150.665
Dækning af rejseudgifter til seminar i Frankfurt 5.-7. juli..... 3.500
Tilskud til rejse til Riga for at holde forelæsninger på universitetet..... 9.000

Esbjerg Kunstmuseum
Støtte til løn til registrering af skulptør Thomas Bangs Arbejder..... 36.000

Den Antikvariske Samling i Ribe
Deltagelse i International kongres i Douai i Frankrig 7.-8.4.95..... 4.587
Støtte til køb af barok thedåse af sølv, lavet af Hendrich Bötticher 13.000

Fredericia Museum
Ansøgning om ophjælpningstilskud over 3 år..... 150.000
To sølvlysestager i barokstil..... 20.000

Horsens Museum
Undersøgelse af de sidste 300 års keramikproduktion 50.000
Køb af sølvkaffekande udført af Horsens-mesteren Nicolai Brandt..... 8.125

Horsens Museum *fortsat*
Dækning af rejse til Skt. Petersborg 7.262

Herning Museum
Erhvervelse af Andreas G. Jensens
nedlagte væveværksted..... 18.635

Ringkøbing Museum/Holstebro Museum
Fortsættelse af undersøgelsesprojektet
»Vikingetid i Ulfborg herred« 104.262

Skjern-Egvad Museum
Tilskud til byggemoms 70.000

Hjerl Hedes Frilandsmuseum
Tilskud til byggemoms 15.000

Ebeltoft Museum
Overførelse af arkæologiske fund og arkivalier
fra Kulturhistorisk Museum i Randers 46.000

Djurslands Museum/Dansk Fiskerimuseum
Sortering og ordning af materiale fra
den grubekeramiske boplads Kirial Bro 25.000
Støtte til afsluttende preliminær bearbejdning
af arkæologisk materiale fra sten- og bronzealder-
bosættelserne ved Hemmed på Djursland..... 50.000

Odder Museum
Ophjælpningstilskud 140.000

Kulturhistorisk Museum, Randers
Bearbejdning af keramisk og ikke-keramisk
fundmateriale på stratigrafisk basis..... 69.805
Erhvervelse af sølvkande 150.000

Skanderborg Museum
Køb af oliebillede af maleren Carl Milton Jensen.
Interieur fra Klokketårnet,
Skanderborg Slotskirke, 1920..... 2.281

Gl. Estrup
Støtte til køb af Carl Lochers maleri
»Tangkørsel på Hornbæk Strand« 18.750

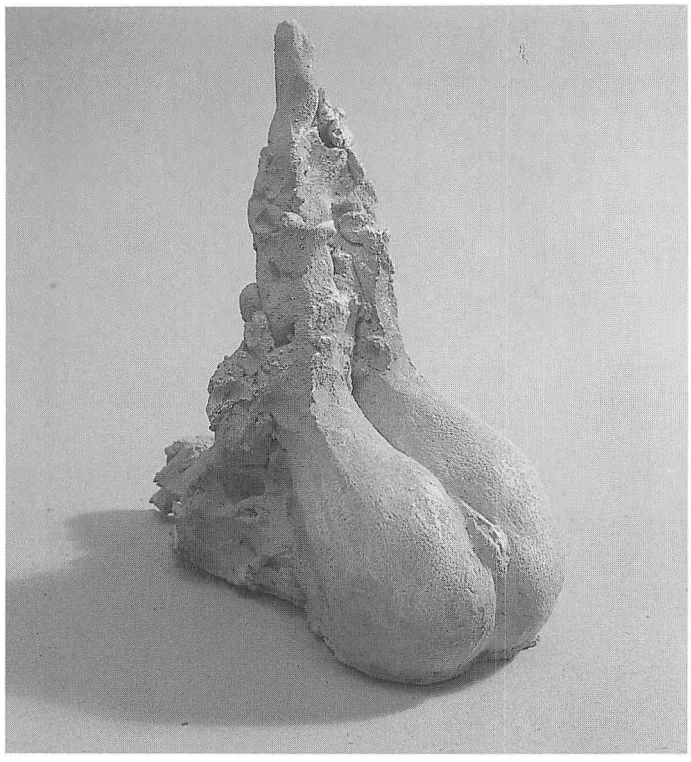
Forhistorisk Museum, Moesgaard
Tilskud til byggemoms 20.000

Den gamle By
Støtte til deltagelse i ICCROMs internationale
colloquium i Rom 19.-21. juni 1995 ..... 5.000
Tilskud til byggemoms 190.000

Naturhistorisk Museum
Renovering af fryserum..... 136.000

Kvindemuseet
Tilskud til undersøgelse og dokumentation
af institutionskultur samt fødsels- og barselskulturen 237.200
Tilskud til 4-ugers kursusophold i USA..... 8.000

Morslands Historiske Museum
Erhvervelse af A. Thorenfeld's maleri med
motiv fra nordvestkysten på Mors..... 7.000

Jørgen Haugen Sørensen. Uden titel. 1994-95. Indkøbt med støtte fra rådighedssummen. Bornholms Kunstmuseum.

Vendsyssel historiske Museum
Ansættelse af magister i etnologi i 3 mdr. 65.000

Dendrokronologiske analyser af egetræ
fra vendsysselske brokonstruktioner
fra jernalder og middelalder 50.000
Tilskud til byggemoms 55.000

Læsø Museum
Ophjælpningstilskud 50.000

Skagen Fortidsminder
Bearbejdning og sammenfatning af kildemateriale
fra 1600- og 1700-årenes Skagen 60.000
Ansøgning om ophjælpningstilskud over 2 år..... 50.000

Sæby Museum
2 mdr. ansættelse af etnolog til undersøgelse
af kartoffelmelsproduktion i Vendsyssel 44.829

Nordjyllands Kunstmuseum
Tilskud til køb af Jens Søndergaard:
»Fire malere«, 1938-39 ..... 20.850

Der er ydet tilskud til sikrings- og opbevaringsarbejder ved nedenstående museer. Tilskuddene er i det væsentlige ydet af den særlige bevilling på 3 mill. kr. til sikrings- og opbevaringsarbejder ved Museerne:
Kunstindustrimuseet, Amagermuseet, Køge Museum, Nivaagaardsamlingen, Vestsjællands Kunstmuseum, Falsters Minder, Faaborg Kulturhistoriske Museer, Kertemindeegnens Museer, Fyns Kunstmuseum, Langelands Museum, Svendborg og Omegns Museum, Esbjerg Museum, Vejen Kunstmuseum, Give-egnens Museum, Herning Museum, Hjerl Hedes Frilandsmuseum, Djurslands Museum, Odder Museum, Jyllands Herregårdsmuseum, Forhistorisk Museum, Moesgaard, Morslands Historiske Museum, Vendsyssel Historiske Museum.

Kulturby-bevillinger 1995

Københavns Amtsmuseumsråd
Forstadsudviklingen – Rejse mod lys og luft 340.000

Rosenborg
Installationer 75.000
Det store guldbryllup 100.000

Arbejdermuseet
Arbejdet i Europa 100.000

Dragør Museum
Dragør – byen ved Sundet 25.000

Amagermuseet
En vellykket indvandring 200.000

Louisiana
Now – Here 400.000

J. F. Willumsens Museum
Dialog med Willumsen 125.000

Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg
Købmænd, sømænd og supercargo 50.000

Køge Skitsesamling
Kunstlabyrint 200.000

Roskilde Museum
Absalon og hans byer 60.000

Museet for Samtidskunst, Roskilde
Provins 150.000

Silkeborg Kunstmuseum
Asger Jorn og Nordisk Folkekunst 175.000

Kunstrådighedssummen for 1995

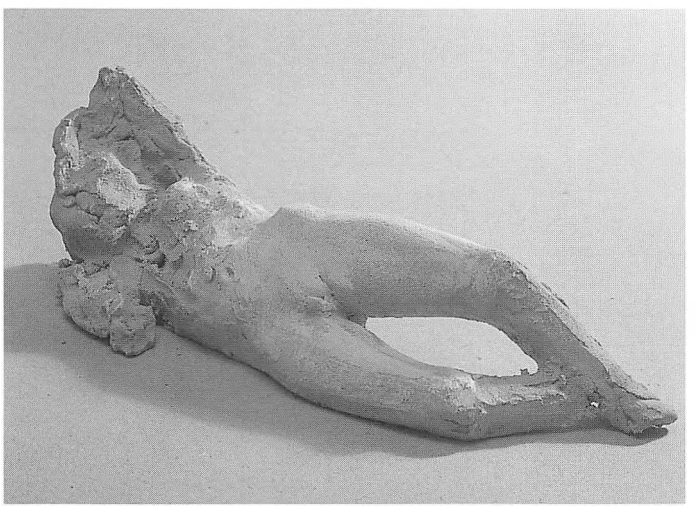
Statens Museum for Kunst
Erhvervelse af bogværk
af Jean Arp (1920) – 19 sort-hvide plancher
til T. Tzara's Cinéma Calendrier 70.675

Det Danske Kunstindustrimuseum
Steffen Schmelling computervision
Compal Family 1994 ..... 30.000

Den Hirschsprungske Samling
Anskaffelse af maleri af J. Th. Lundbye
af ham selv som bakketrold, 1845 ..... 112.500

Søllerød Museum
Hans Harder:
»Fra Furesøen ved Lille Kalv«, ca. 1820 ..... 12.500

Jørgen Haugen Sørensen. Uden titel. 1994-95. Indkøbt med støtte fra rådighedssummen. Bornholms Kunstmuseum.

Kunstmuseet Køge Skitsesamling
Skitse til udsmykninger af Mogens Andersen:
Kunstmuseum Bochum, Tyskland 1980 ..... 32.000
Ingvar Cronhammar modeller, 1989-93 ..... 50.000

Faaborg Museum
Peter Hansen maleri:
To mænd på Enghave Plads, 1905 ..... 80.000

Kerteminde Museum
Kai Nielsen Skulptur:
»Pige der trækker uldtrøden af« 55.000

Bornholms Kunstmuseum
To Jørgen Haugen Sørensen lerskulpturer 1994-95 58.000

Bornholms Museum
Peder Foss maleri:
»Jagtgaleasen Urban af Svaneke« 1871 ..... 20.000

Marstal Søfartsmuseum
Albert Kromann marinemalerier:
»Marstalskonnert i flov luft«, 1896 ..... 4.000
»Toldkrydser står ud af Marstal Søndre løb«, 1896 . 3.500

Fyns Kunstmuseum
Øivind Nygård skulptur
»Sarcophag/Ocular prolonged«, 1991/95 ..... 125.000

Museet for Fotokunst
33 værker af Viggo Rivad 41.250
Henrik Brahe: »The Beauty of Leprosy«, 1992 ..... 22.000

Museet på Sønderborg Slot
Sølvdåse af Peter Bendixen Sønderborg 1763 ..... 15.000

Esbjerg Kunstmuseum
Privatsamling på 24 numre af Svend Wiig Hansen.. 125.000

Ribe Kunstmuseum
Wilhelm Marstrands
»En Dans i det Frie på Ischia«, 1847 ..... 300.000

Horsens Kunstmuseum
Olav Christopher Jenssen maleri: Krit. 1991-92 ..... 40.000

Vejle Kunstmuseum
H. C. Rylander skulptur: »Horn«, 1992-94 ..... 150.000
Max og Inger Wørzners kunstsamling 500.000

Herning Kunstmuseum
Lucio Fontana maleri:
»Concetto Spaciale-Attese« 1965 ..... 90.000

Holstebro Kunstmuseum
Henry Heerup maleri: »Svanesang«, 1952 ..... 125.000

Billedvævning af Anna Thommesen:
Efterår 1994-95 ..... 30.000

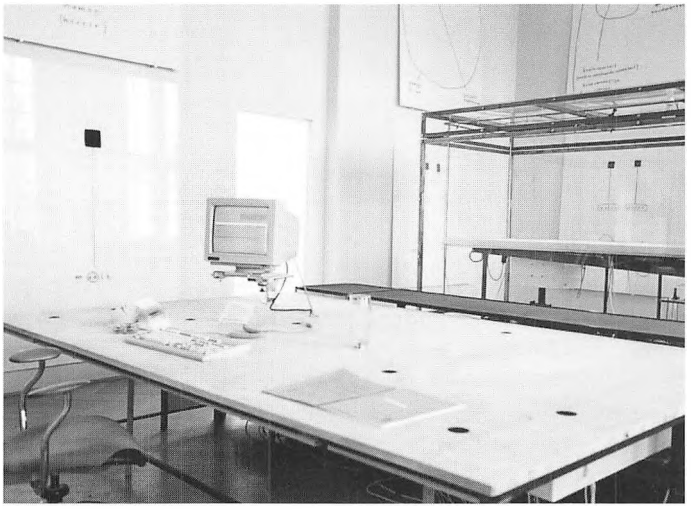
Silkeborg Kunstmuseum
Terry Atkinson værk: Picture with botched-up
drawing 1981 ..... 35.000

Aarhus Kunstmuseum
Maurizio Nannucci neonværk:
My Sense of your Sense of Language, 1995 ..... 62.891
Maurizio Nannucci neonværk:
»My Sense of Your Sense of Language«, 1995 ..... 100.000

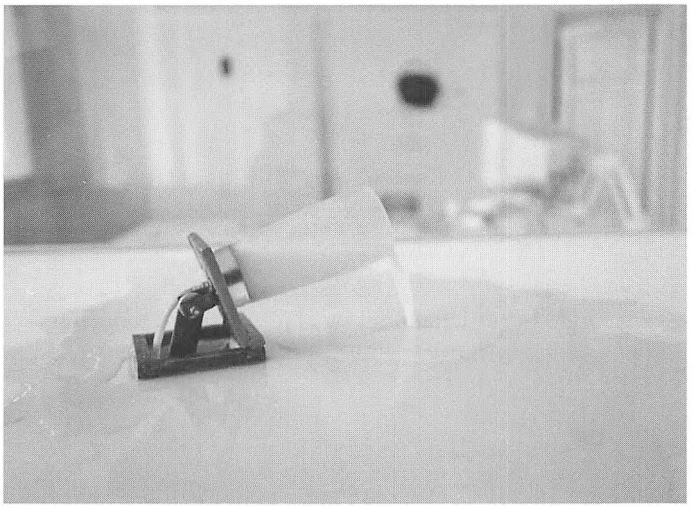
Hjørring Kunstmuseum
Poul Anker Bech: Udsigt fra en ramme. 1994 ..... 15.000

Nordjyllands Kunstmuseum
To Knud Hvidberg malerier:
»She Who Brings Forth Again and Again« 1975 ..... 136.000

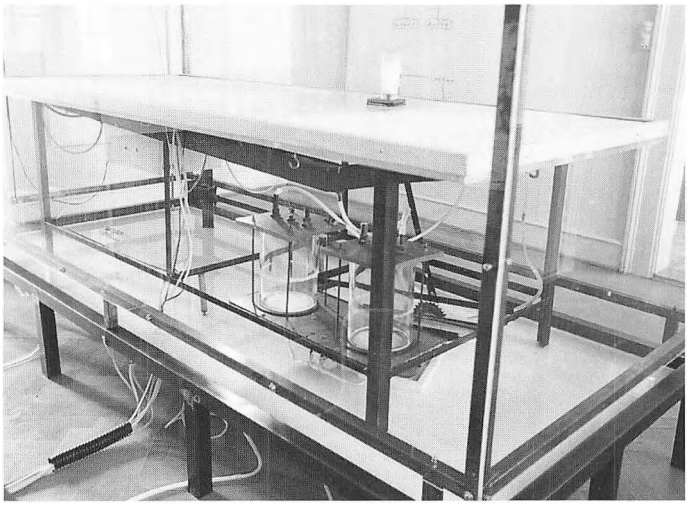
Peter Dittmer: Die Amme 1/3 1996. Installation på udstillingen Provins: Legende I. Museet for samtidskunst. Foto: Niels H.S.Nielsen 1996

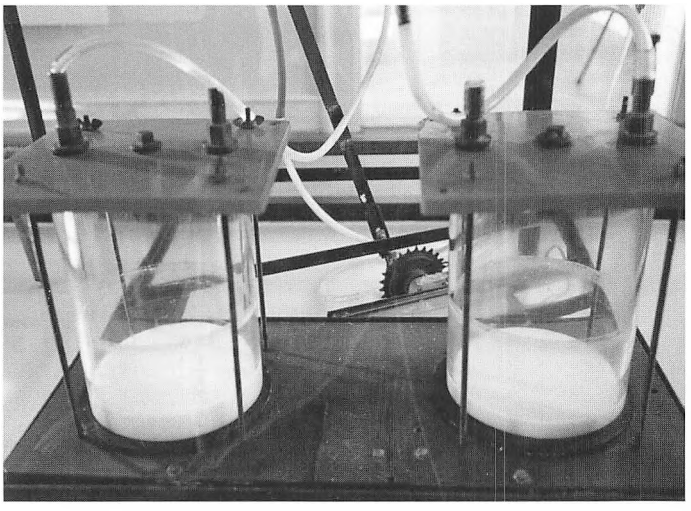
Peter Dittmer: Die Amme 1/3 1996 (detalje). Installation på udstillingen Provins: Legende I. Museet for samtidskunst. Foto: Niels H.S.Nielsen 1996

Peter Dittmer: Die Amme 1/3 1996. Installation på udstillingen Provins: Legende I. Museet for samtidskunst. Foto: Niels H.S.Nielsen 1996

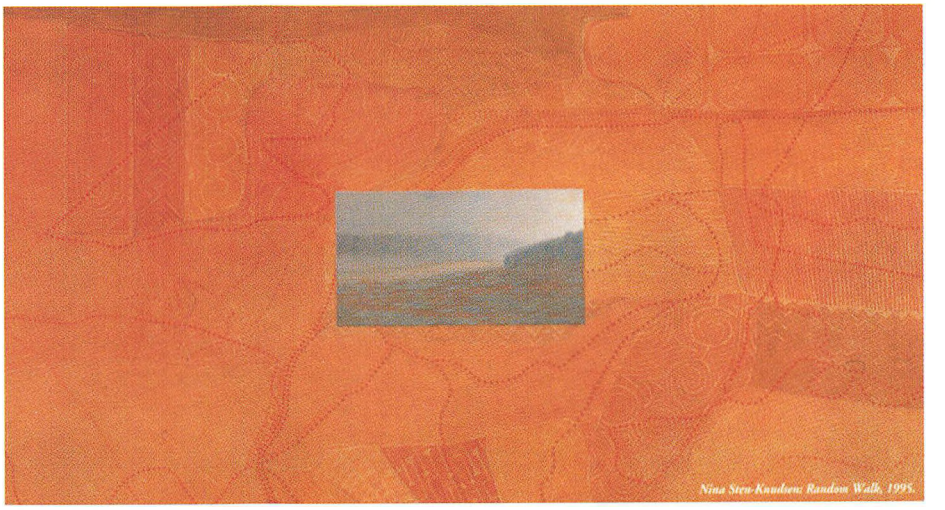
Peter Dittmer: Die Amme 1/3 1996 (detalje). Installation på udstillingen Provins: Legende I. Museet for samtidskunst. Foto: Niels H.S.Nielsen 1996

Legenden som katalysator

Af Marianne Bech. Museet for Samtidskunst, Roskilde

PROVINS – Legende I, Legende II og Legende III er både tre udstillinger og én – forstået på den måde at det bærende idégrundlag stort set er ens for alle udstillinger, mens fortolkningerne er ligeså forskellige som de personer, Museet for godt to år siden inviterede til at være kuratorer. Begreberne Provins og Legende er naturligvis væsentlige, men også tredelingen Ord, Billed, Lyd (der jo er Museets undertitel) træder ind som afsæt. En bunden opgave? Ja, for rammer er til for at blive skubbet til, udvidet og overskredet.

Nina Sten - Knudsen: Random Walk, 1995

Legende I

Museet viser frem til slutningen af april den første Legende-udstilling. Det er Annesofie Becker, Willie Flindt og Susanne Kleine, der har arrangeret den. Ordet legende betyder egentlig »det som bør læses« (lat. legenda) – her oversat til at det er billeder, installationer og objekter udført af en række markante internationale samfundskunstnere, der bør læses. Et af udstillingens overraskende elementer er, at disse værker udstilles side om side med historiske genstande, der på forskellig vis har legender knyttet til sig. I historieforskningen forstås kilder som det middel, hvormed man sætter sig i forbindelse med fortiden. Kilden set som et spor nogen eller noget har efterladt sig. Kildetekster og tekstkilder findes overalt på udstillingen og henviser blandt andet til, at Roskilde er berømt for sine hellige kilder.
Ved at blande kunstværkerne med de kulturhistoriske og religiøse genstande fra Roskildes legendariske fortid, spejler udstillingen byen som kilde til denne udstillingslegende.

Legende II

Den anden Legende-udstilling åbner en uge ind i juni måned, og det er komponisten Karl Aage Rasmussen, der står for denne del af trilogien. Udgangspunktet for udstillingen er folkemyten om Agnete og Havmanden – en myte blandt andet om det næres sejr over det fjernes tiltrækning. Udstillingen vil have form som en rejse fra det nære og det ydre mod det fjerne og indre. Fra det velkendte mod det ukendte og tilbage igen. Men det er samtidig en udstilling af lyde, som skabes og dannes af publikum: lyde som er »under vand«, som går gennem vand, som trækkes ud af vand og »vand«. Lyde som ofte er uhørlige eller som ofte overhøres. Karl Aage Rasmussen har knyttet billedkunstneren Tune Kruse og komponisten og multikunstneren Charlie Morrow til udstillingen.

Legende III

Den tredie Legende finder sted på Museet fra begyndelsen af oktober. Billedkunstner og leder af Hotel Pro Forma Kirsten Dehlholm og arkitekt Thomas Wiesner gør rede for den antagelse, at »genopdagelsen af en tilsyneladende ubetydelig historisk detalje i Roskildes slægtsforskningshistorie viser sig at have vidtrækkende kulturbærende betydning af legendariske dimensioner med udløbere helt til Japan (Tokyo) via Belgien (Antwerpen). Et fænomen der modsiger de vedtagne principper gældende for centrum og periferi«. Der er grund til at antage, at Museets rum atter engang vil antage helt nye dimensioner under denne udstilling.
Som katalysator og legende-danner tror vi, disse udstillinger vil få en lang efterklang. De økonomiske tilskud Museet for Samtidskunst har modtaget til dem vil derimod være opbrugt. Men de har helt enkelt gjort det muligt for os at knytte de bedste kræfter, vi kunne ønske os til Museet for en tid. Det har betydet udveksling af tanker, diskussioner og totalt overraskende nye syn på »vores« i forvejen eksperimenterende hus og dets muligheder. Og det har betydet en udvidelse af Museets kontaktnet på kryds og tværs af de sædvanlige spor i kunstverdenen. En berigelse og tilførsel af energi.
Hvert enkelt punkt i Nina Sten-Knudsens store billede Random Walk, 1995 (der er en del af Legende I) kan ses som et skridt, en handling, en tanke der bliver ført ud i livet. At se sit landskab fra en ny vinkel gør det indlysende klart, at de nye stier og de gamle danner en smuk symbiose. Det er kun i randområderne, at det ser ud som om, man er ved at falde ud over kanten. Men som bekendt er jorden rund.

Liden tue

Af Hugo H. Sørensen, Langelands Museum

Et par flintafslag fundet i et muldvarpeskud på en græsmark i 1978 afstedkom en flerårig arkæologisk udgravning. Udgravningen producerede trods en kraftig sortering et meget stort "læs" af oldsager, optegnelser og tegninger. Bl.a. med støtte fra Statens Museumsnævns rådighedssum er bearbejdningen nu, knap 15 år senere, ved at nå til publikation.

Da trafikforholdene mellem Langelandsbroen og færgetrafikhavnen ved Spodsbjerg skulle forbedres med bygning af en motortrafikvej, afslørede enkelte flintafslag i et muldvarpeskud på en græsmark lige nord for Spodsbjerg, at der kunne gemme sig bopladsspor fra bondestenalderen under det planlagte vejtracé.
Formodningen blev til fulde indfriet.

Ved prøvegravningen fandtes meget rige affaldslag og en række enestående trækonstruktioner langs den tidligere kyst ved den daværende, brakvandede strandsø. På en af Langelands karakteristiske hatbakker havde ligget en boplads af stort omfang såvel bedømt ud fra den fysiske udstrækning som ud fra de store affaldsmængder, der i årenes løb blev udgravet. Affaldet har givet et, efter danske forhold, sjældent godt indblik i husdyrhold, agerbrug og redskabsfremstilling i den sene del af den såkaldte tragtbægerkultur, d.v.s. perioden ca. 3000 til 2.800 f.v.t.

Amatørarkæologer i aktion under en af de arkæologiske sommerlejre på Spodsbjergbopladsen.

I de våde og kalkholdige lag lå mængder af velbevarede dyreknogler, hvoraf en mindre del var bearbejdet til redskaber som syle, nåle, mejsler og trykstokke til flinthugning. Det bevarede træ bestod primært af tilspidsede stokke og pæle, nedbanket i den bløde bund til hegning af pladsen og fæste for andre trækonstruktioner, hvoraf et dæmningsanlæg er det mest spektakulære. Træhåndværkets grovere side afslørede sig i genbrugt bygningstømmer med taphuller, mens finere snedkerarbejde kan ses i form af en velbevaret padleåre og et unikt, næsten helt økseskaft til en flintøkse. Som forventeligt på en stor bondestenalders boplads er det dog materialet af sten, flint og lerkarskår, der endte med at udgøre det største og tungeste "læs".
Udgravningerne forløb over flere kampagner fra 1979 til 1984. De første blev financieret af anlægsmyndigheden og administreret af den daværende Fortidsmindeforvaltning, mens de sidste tre års udgravninger blev organiseret som arkæologiske sommerlejre i samarbejde med den fynske, amatørarkæologiske forening, HARJA. I tre somre deltog mere end 240 amatørarkæologer i udgravningerne. Under disse kampagner blev dele af de mægtige udsmidslag ud for kysten udgravet, hvorved et stort genstandsmateriale blev sikret. Sommerlejrene var en social og uddannelsesmæssig succes, ledet af udgraveren Jens Bech. Jeg træffer stadig amatørarkæologer samt flere studiekammerater og nuværende kolleger, der får ekstra glans i øjnene, når Spodsbjergbopladsen nævnes.
I årenes løb, både mens udgravningerne foregik og i årene derefter, blev de store fundmængder efterhånden vasket, nummereret og konserveret. Knoglematerialet blev hurtigt sendt til Zoologisk Museum, bearbejdet og fremlagt af Georg Nygaard i 1986 (i: J. Skaarup: Yngre Stenalder på øerne syd for Fyn", Rudkøbing), mens det øvrige "læs" voksede sig stort og støvet på museets magasin.
Med en bevilling fra Statens Museumsnævns Rådighedssum til ansættelse af undertegnede blev en endelig bearbejdning påbegyndt i vinteren 1983 med det klare mål at få resultaterne publiceret i sammenhæng med resultaterne af de naturvidenskabelige undersøgelser, hvoraf enkelte var igangsat, mens andre velvilligt blev indledt på dette tidspunkt.
Til sammenskrivning af anlægsbeskrivel-

serne blev udgraveren Jens Bech frikøbt med orlov fra hans arbejdsgiver i Skov- og Naturstyrelsen og med støtte fra "Svend, G. Fiedler og Hustrus Legat". Til manuskriptarbejdet har Statens Museumsnævn igen ydet løndækning til to måneders frikøb.
Nu, år senere, er anlæggene og oldsagerne beskrevet, tegninger rentegnet og manuskripter indkommet fra flertallet af de involverede samarbejdspartnere, således at manuskriptarbejdet forventes afsluttet før udgravningssæsonen starter. Konturerne af en omfangsrig fremlæggelse tegner sig nu med tilsagn om beskrivelse af naturmiljøet fra Charlie Christensen fra Nationalmuseets Naturvidenskabelige undersøgelser. Fra samme institution bidrager David Robinson med en artikel om makrofossilanalyse, der bl.a. belyser tærskeprocesser og ukrudtsbehandling. Helle Juel Jensen fra Afdeling for Forhistorisk Arkæologi ved Aarhus Universitet har skrevet om analyse af seglflækkerne, Hakon Hjelmquist fra Lunds Universitet om planteindtryk i keramikken. Frank Sode, Odense har skrevet om analyse af insektrester, der tyder på udbredte gødningsholdige lag nær kysten. De få kulstof 14 dateringer fremlægges af Kaare Lund Rasmussen, Odense Universitet i samarbejde med undertegnede, der også i delvis samarbejde med Jens Bech fremlægger anlæg og genstandsfund.
Uden støtte til bearbejdning og manuskriptarbejde ville dette projekt næppe have kunnet gennemføres, selvom en meget stor del af arbejdet fra de øvrige involverede forfatteres side er ydet med stor velvilje og uden betaling. Samtidig har forhandlinger om yderligere undersøgelser af bl.a. træmaterialets sammensætning og relative alder vist, at det er forbundet med betragtelige vanskeligheder at gennemføre eksterne undersøgelser uden tilstrækkelige bevillinger. De mange fortrinlige forskere i løse ansættelser kan naturligt nok ikke arbejde ulønnet og selv forskere på statslige institutioner som Nationalmuseets afdelinger er tydeligt under pres for at skaffe eksterne midler til udførelse eller fuldførelse af arbejder.
Femten år efter udgravningens spæde start med Jens Bechs roden i en lide tue kan vi nu snart levere en samling af resultaterne i en bog af omtrent samme rumfang – det store "læs" ligger nu nummereret i trækasser på museets oldsagsmagasin.
Publikationen finansieres af Langelands Museum og forventes udgivet i indeværende år.

Høsterkøbvæverens håndvæve til Textilforum

Af Ulla Thyring. Herning Museum

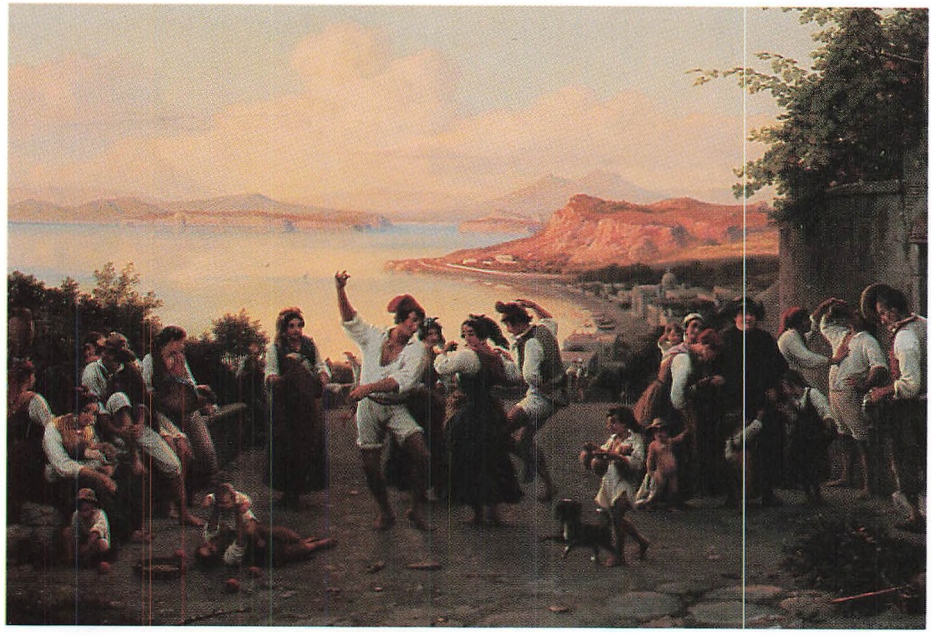
Arbejdet med at restaurere og indrette den gamle Herning Klædefabrik til Danmarks ny tekstilmuseum skrider fremad. Et areal på godt 3000 m² er ved at blive færdiggjort, og indtil nu er der fra privat og offentlig side givet tilsagn om ialt 21 mio. kr. til financiering af byggeriet.
Til Textilforum overflyttes fra Herning Museum Trikotagemuseets samling af strikkede genstande og historiske tekstilmaskiner, broderier, tekstilprøver, samt tekstilhåndbøger, men derudover åbner formålsparagraffen mulighed for, at man indenfor Textilforums rammer kan beskæftige sig med tekstil på alle leder og kanter, før som nu, lokalt og globalt.
I august 95 kom væveren Flemming Lundholm til Herning for at opstille to gamle væve, som Herning Museum sammen med håndværeriets øvrige væve, redskaber, maskiner, mønsterpatroner og hulkort havde fået overdraget af væveren Kåre Lindelof. Hjemtagelsen blev pludselig aktuel, da Kåre Lindelof flyttede til en beskyttet bolig, og den gamle vævergård i Høsterkøb skulle sælges.
Med rettidig støtte fra Statens Museumsnævns rådighedssum lykkedes det at overflytte det komplicerede værksted til Textilforum med det formål at bevare værkstedet og i et vist omfang at sikre produktionens fortsættelse.
Kåre Lindelof og før ham, faderen Andreas G. Jensen, har siden 1927 drevet et traditionsrigt håndværeri i Høsterkøb nord for København. De stammer fra en slægt af væver, der fra begyndelsen af 1700årene virkede i Vonsild syd for Kolding. Jens Andreas Jensen begyndte omkring 1870 at væve damask, og hans ene søn, Henrik Georg Jensen, grundlagde Damaskværeriet i Kolding, som stadig gør sig bemærket med en fremragende produktion. Den anden søn, Andreas G. Jensen, oprettede i 1927 værkstedet i Høsterkøb baseret på fremstilling af gulvtæpper, møbelstoffer og Beiderwand, dvs. tosidede vægtæpper af hør og uld med gamle motiver, ofte af religiøs art.
I Textilforum vil der især blive lagt vægt på fremstillingen af Beiderwand på den jacquardvæv, som Andreas G. Jensen anskaffede, da han i 1927 slog sig ned som væver, men ved siden af jaquardvæven står familiens 400 år gamle væv, hvorpå der bl.a. blev vævet fornemme og næsten uopslidelig gulvtæpper til mange af landets kirker. Beiderwand teknikken havde Andreas G. Jensens oldefar i slutningen af 1700-tallet bragt med sig hjem fra en rejse i Holland. De smukke, tosidede vævninger, hvor henholdsvis halvbleget hør og farvet uld viser mønsteret, blev brugt som alkoveforhæng. Ialt råder væveriet i Textilforum over hulkort til 6 forskellige tæpper med følgende motiver:
Pyramus og Tisbe, Fugle og blomster, En fremstilling af forskellige jagtformer med jægere i renæssancedragter, Jesu indtog i Jerusalem, Jesus og den samaritanske kvinde ved brønden og Den barmhjertige samaritan.
Hele denne vidunderlige, blandede mønsterskat, der så tydeligt vidner om tekstilernes vandring verden over, vil nu takket være væveren i Høsterkøb og Statens Museumsnævn blive levendegjort i Textilforum i Herning.

Ribe Kunstmuseum fik hovedværk fra guldalderen i 1995

Af William Gelius. Ribe Kunstmuseum

I slutningen af 1994 dukkede Wilhelm Marstrands »En Dans i det Frie paa Ischia« fra 1847 op hos en københavnsk kunsthandler. I foråret 1995 lykkedes det for Ribe Kunstmuseum at erhverve billedet til en pris af i alt 350.000 kr., hvoraf Statens Museumsnævn rundhåndet havde givet de 300.000,-.
At ansøge om så stort et beløb – og på så relativt lille en institutions vegne – kræver selvfølgelig sine overvejelser. Bliver ansøgningen nemlig imødekommet, må der kalkuleres med, at eventuelle ønsker de nærmest påfølgende år kan vise sig at have en ringe opfyldningsgrad; at Nævnet således til en vis grad må søge at fordele sol og vind lige imellem alle støtteberettigede er jo kun en naturlig ting. Fra museets side må man blot være sikker på, at den attråede genstand er istand til at opveje fremtidige afsavn.
I tilfældet med Marstrands »En Dans i det Frie paa Ischia« var overvejelserne nu ikke vanskelige. Ifølge museets vedtægter udgør Guldalderen et af virkeområdets tyngdepunkter. Marstrand hører til en af Guldalderens væsentligste kunstnere – ja, Guldalderen selv tøvede ikke med at tildele ham den gule førertrøje. Til trods herfor var Marstrand kun repræsenteret i Ribe Kunstmuseums samling med to små skitser, »Fru Heiberg som Lady Macbeth« og »Per Degn og Ridefogeden«, og da kunstmuseet i Ribe nok må karakteriseres som noget nær det modsatte af en skitsesamling, tegnede muligheden sig for med erhvervelsen af Ischia-billedet at rette op på en alvorlig skævhed.

Wilhelm Marstrand. En Dans i det Frie paa Ischia. 96 x 140 cm. 1847

Men et vigtigt Marstrand-billede skulle det jo også gerne være. Ribe Kunstmuseum er kendetegnet ved få men til gengæld væsentlige værker af de repræsenterede kunstnere. Ved nærmere undersøgelse viste det sig, at »En Dans i det Frie paa Ischia« i høj grad formåede at leve op til denne standard. Ikke blot var billedet helt elementært smukt. I sin Marstrand-monografi karakteriserer Karl Madsen også billedet som en *apoteose af al Italiens Herlighed,* og mens Thorvaldsens Museums berømte »Lystighed udenfor Roms Mure paa en Oktoberaften« fra 1839 udgør hovedværket fra Marstrands første Italiensrejse, må Ischia-billedet anses for den anden Italiensrejses hovedværk. Intet mindre.
Nu indtager Marstrands Ischia-billede så sin naturlige plads i samlingens fornemme række af perler så som Abildgaards »Jupiter vejer Menneskenes Skæbne«, Juels »Ung Mand i rød Kjole«, Købkes »Portræt af Constantin Hansen«, Rings »Stygt Vejr«, M. Anchers »En Barnedåb« osv. osv. Ischia-billedet befinder sig i sal nr. 4 i en symmetrisk ophængning med Jørgen Sonnes »Sct. Hans Aften« fra 1860 som pendant. De to billeder er omtrent lige store, begge er de folkelivsbilleder og begge har dansen som tema. Ophængningen peger på disse ligheder, men betoner netop derigennem også forskellene: Dag og nat, syd og nord, europæisk og nationalt. Med erhvervelsen af Wilhelm Marstrands »En Dans i det Frie paa Ischia« er Ribe Kunstmuseum blevet i stand til at anskueliggøre de åndelige, polære modsætningsforhold, der eksisterede i Danmark omkring midten af 1800-tallet.

Lommekalender fra Lund, ca. 1500, i udfoldet stand. Her ses månedsbillederne for juli til december og de arbejder, som bønderne havde at gøre de pågældende måneder. I cirklerne er med rødt angivet døgnets lyse timer, med sort de mørke. Årets gang var bestemt af naturen og af kirkeårets tilbagevendende fester. (Det Kongelige Bibliotek).

Middelalder 1999

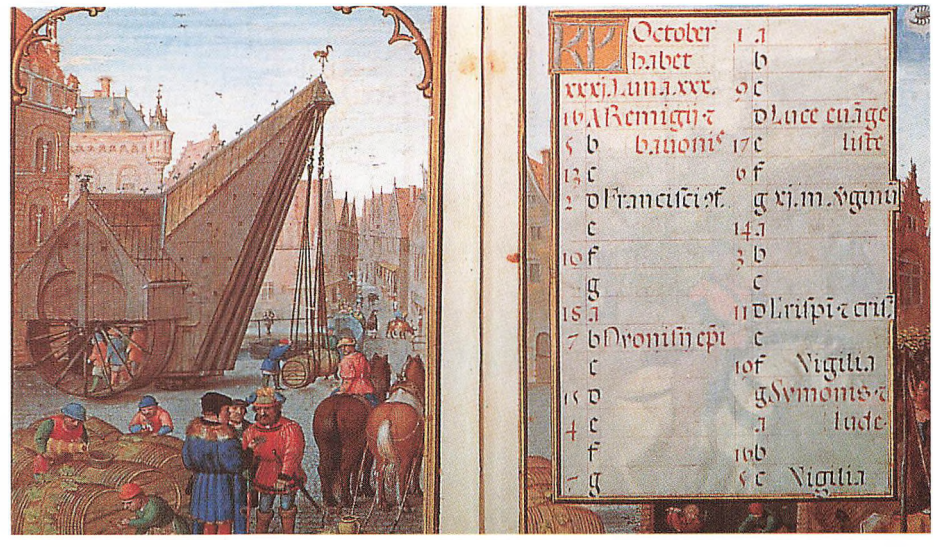
Af Lennart S. Madsen, Haderslev Museum

Støttet af Statens Museumsnævn afholdtes på Kiers Gård i Højer i marts 1994 et møde for middelalderarkæologer fra hele landet. Baggrunden for mødet var den udbredte opfattelse blandt middelalderarkæologer, at faget ikke var synderligt synligt i dansk arkæologi, hverken på et formidlings- eller et forskningsplan. Noget måtte gøres, og en af konklusionerne blev, at der savnes et samlende projekt, en krumtap, hvorom en lang række større og mindre formidlings- og forskningsprojekter kan dreje. På baggrund af et oplæg fra Jens Vellev opstod tanken om at gøre året 1999, det sidste år i det årtusinde der indledtes med middelalderen, til »middelalderens år« i Danmark. Ikke kun middelalderarkæologien, men alle de forskningsgrene, der på forskellig vis har det middelalderlige samfund som emne, skulle medvirke i og få gavn af et sådant projekt. Focus på manglende forskning, formidling af de nyeste resultater og ikke mindst en introduktion og styrkelse af de nye tilgangsvinkler til middelalderen, der har præget international forskning igennem de senere år. Denne nye bølge, der primært focuserer på periodens åndelige og materielle historie, er endnu kun svagt repræsenteret i Danmark.

Synliggøre middelalderforskningen

Formålet med dette år skal derfor være at synliggøre dansk middelalderforskning ved et omfattende og mangesidet fremstød med henblik på at formidle den foreliggende viden så bredt som muligt, og at give stødet til ny forskning på området. Samtidigt mærkes en stigende folkelig interesse for perioden, der også bør kunne udnyttes af og få næring fra forskningen. Statens Museumsnævn har siden støttet to møder i henholdsvis Horsens, 1995 og Århus 29. februar i år, med deltagelse af repræsentanter fra museumsverdenen, arkiverne, forskellige universitetsfakulteter, forskningscentre, biblioteker, offentlige instanser, teatre, folkeuniversitet, højskoler og folkekirken. En midlertidig styringsgruppe har imellem disse møder foranlediget en række regionale idegrupper nedsat, hvis formål var at komme med en lang række forslag til hvilke formidlings- og forskningsprojekter, arrangementer og initiativer, der kunne være aktuelle at søge gennemført i perioden op til og i løbet af 1999.
På det seneste møde vedtog de godt 40 deltagere endegyldigt at starte projektet.
En styringsgruppe bestående af:
Michael Andersen (Roskilde Museum)
Per Ingesman (Institut for Kirkekundskab, Århus Universitet)
Henrik Jansen (Svendborg Museum)
Kåre Johannesen (Middelaldercentret, Nykøbing Falster)
Ulla Kjær (Nationalmuseet)
Lennart S. Madsen (Haderslev Museum)
Per Kr. Madsen (Vejle Museum)
Jens Vellev (Forlaget Hikuin, Århus)
samt en endnu ikke udpeget repræsentant for Afdelingen for Middelalderarkæologi blev udpeget og har nu indledt det forberedende arbejde.
Det vigtigste er dog, at de egentlige forberedelser allerede nu indledes i alle de mange sammenhænge, hvor man på forskellig vis beskæftiger sig med middelalderen. Skal arrangementet have den nytteværdi, det oprindeligt var tiltænkt, nemlig at sætte focus på og virke som en krumtap for forskningen i og formidling af middelalderen på alle områder, er det af største betydning, at de indledende initiativer tages i nærmeste fremtid. Grundforskning, tværfagligt samarbejde, store folkelige arrangementer og lignende skal sættes igang nu. Projektets ideoplæg, det udarbejdede idekatalog og det kommende nyhedsbrev kan rekvireres på Vejle Museum, Flegborg 18, 7100 Vejle, der vil fungere som sekretariat for Middelalder 99.

Havnen i Brugge ca. 1500. Opslag fra kalendarium med bladet for måneden oktober til højre. Også her er efterårsarbejdet i gang. Blandt middelalderens teknologiske landvindinger var udbygningen af handels- og transportsamkvemmet. Arbejdslivet blev organiseret, og det at sælge sin arbejdskraft for penge blev legalt. Brugges kran, smykket med tranefigurer, blev drevet af flere menneskers samlede styrke. (Bayerische Staatsbibliothek, München).

Statens Museumsnævns sekretariat

Sekretatiatsleder Søren Agerskov
Assistent Kirsten Berantzino
Assistent Laila Dohn
Museumskonsulent Hanne Jönsson
Museumskonsulent Morten Lundbæk
Museumskonsulent Peter Pentz
Overassistent Berit Rask

Medlemmer af Statens Museumsnævn

Valgperiode 1. juli 1994 – 30. juni 1998

Valg af museumsrådene:

Repræsentanter for de kulturhistoriske museer:

Museumsinspektør Peter Dragsbo,
Middelfart Museum
Museumsdirektør Palle Friis,
Vendsyssel Historiske Museum
Museumsdirektør Michael Lauenborg (formand),
Esbjerg Museum
Museumsinspektør Helge Nielsen,
Køge Museum
Museumsdirektør Torben Skov,
Holstebro Museum

Repræsentanter for kunstmuseerne:

Museumsinspektør Anne Christiansen,
Fyns Kunstmuseum
Museumsdirektør Nina Hobolth,
Nordjyllands Kunstmuseum

Repræsentant for de naturvidenskabelige museer:

Museumsinspektør Flemming Roth,
Midtsønderjyllands Museum

Udpeget af Nationalmuseet:

Museumsinspektør Carsten U. Larsen
Bevaringschef Jørgen Nordqvist

Udpeget af Statens Museum for Kunst

Museumsinspektør Vibeke Knudsen indtil 1.9.95 herefter
Overinspektør Vibeke Petersen

Udpeget af de naturvidenskabelige centralmuseer

Institutbestyrer, lektor Niels Hald,
Geologisk Museum

Statens Museums-nævns udvalg

Rådighedsssumsudvalget

Det samlede Nævn udgør Rådighedssumudvalget.
Sekretær: Søren Agerskov

Rådighedssummens hasteudvalg

Michael Lauenborg (formand)
Anne Christiansen
Sekretær: Søren Agerskov

Sikringssumudvalget

Michael Lauenborg
Anne Christiansen
Palle Friis
Helge Nielsen
Sekretær: Søren Agerskov

Lovudvalget

Michael Lauenborg
Anne Christiansen
Vibeke Knudsen indtil 1.9.95, herefter
Vibeke Petersen
Palle Friis
Jørgen Nordqvist
Flemming Roth
Sekretær: Søren Agerskov

Ad hoc-udvalget vedrørende internationalt Museumssamarbejde (nedlagt 1. november 1995)

Michael Lauenborg,
Nina Hobolth fra 1.2.95,
Carsten U. Larsen,
Flemming Roth
Sekretær: Hanne Jönsson

Referencegruppen for nyere tids Kulturhistorie 1.7.1992 – 30.6.1996

Valgt af samtlige museer, der er medlemmer af amtsmuseumsrådene:
Museumsinspektør Lars Holst, Skagen Fortidsminder
Museumsdirektør Hans Jeppesen, Handels- og Søfartsmuseet
Museumsinspektør Henrik Vensild, Bornholms Museum
Udpeget af Nationalmuseet Nyere Tid:
Museumschef John Erichsen
Udpeget af Institut for Arkæologi og Etnologi:
Professor Bjarne Stoklund
Valgt af Nævnets midte:
Museumsinspektør Peter Dragsbo (formand)
Sekretær: Morten Lundbæk

Den Naturhistoriske Referencegruppe 1.7.1992 – 30.6.1996

Valgt af de naturvidenskabelige museer:
Museumsinspektør Flemming Roth,
Midtsønderjyllands Museum
Museumsinspektør Toke Skytte, Naturhistorisk Museum Århus
Udpeget af Zoologisk Museum:
Lektor Kim Aaris Sørensen
Udpeget af Geologisk Museum:
lic. scient Svend Erik Bendix-Almgreen
Valgt af Nævnets midte:
Institutbestyrer, lektor Niels Hald (formand)
Sekretær: Peter Pentz

Den Kunsthistoriske Referencegruppe
1.7.1992 – 30.6.1996

Valgt af kunstmuseerne:
Museumsinspektør Nina Damsgaard, Vejle Kunstmuseum
Museumsdirektør Stig Miss, Thorvaldsens Museum
Museumsinspektør Niels Ohrt, Nivaagaards Malerisamling
Udpeget af Statens Museum for Kunst:
Museumsinspektør Jan Garff
Valgt af Nævnets midte:
Museumsdirektør Nina Hobolth (formand)
Sekretær: Hanne Jönsson

Den Arkæologiske Referencegruppe
7.9.1994 – 30.6. 1996

Valgt af museer med arkæologisk ansvarsområde:
Museumsinspektør Tom Christensen, Roskilde Museum
Antikvar Stig Jensen, Den Antikvariske Samling i Ribe
Museumsinspektør Erik Johansen, Aalborg Historiske Museum
Udpeget af Nationalmuseet, Oldtid og Middelalder:
Overinspektør Poul Otto Nielsen
Valgt af nævnets midte:
Museumsinspektør Helge Nielsen, (formand)
Sekretær: Peter Pentz

Råd og nævn m.v. hvor Statens Museumsnævn er repræsenteret

Det arkæologiske Nævn
Repræsenteret ved:
Museumsinspektør Tom Christensen, Roskilde Museum
Antikvar Stig Jensen, Den Antikvariske Samling i Ribe
Museumsinspektør Erik Johansen, Aalborg Historiske Museum

Det særlige Bygningssyn under Miljøministeriet
Repræsenteret ved:
Museumsinspektør Palle Friis, Vendsyssel Historiske Museum indtil 31.7.95 herefter museumsdirektør Ulla Thyrring

Den selvejende institution Dansk MuseumsIndex
Repræsenteret ved:
Museumsdirektør Michael Lauenborg, Esbjerg Museum

Områdeudvalget for konservering og restaurering under statens værksteder for kunst og håndværk under Kulturministeriet
Repræsenteret ved:
Konservator Rikke Bjarnhof, Fælleskonserveringen Øst

Den selvejende institution Museumstjenesten
Repræsenteret ved:
Museumsdirektør Michael Lauenborg, Esbjerg Museum

Naturvejlederudvalget under Miljøministeriet
Repræsenteret ved:
Museumsinspektør Kim Clausen, Skjern-Egvad Museum

Museumshøjskolen
Repræsenteret ved:
Museumsdirektør Torben Skov, Holstebro Museum

Kulturværdiudvalget under Kulturministeriet
Repræsenteret ved:
Formanden for SMN, Museumsdirektør Michael Lauenborg

Fælledudvalget vedrørende museumsforsikring under Museumstjenesten og Topsikring
Repræsenteret ved:
Museumsinspektør Helge Nielsen
Sekretariatsleder Søren Agerskov

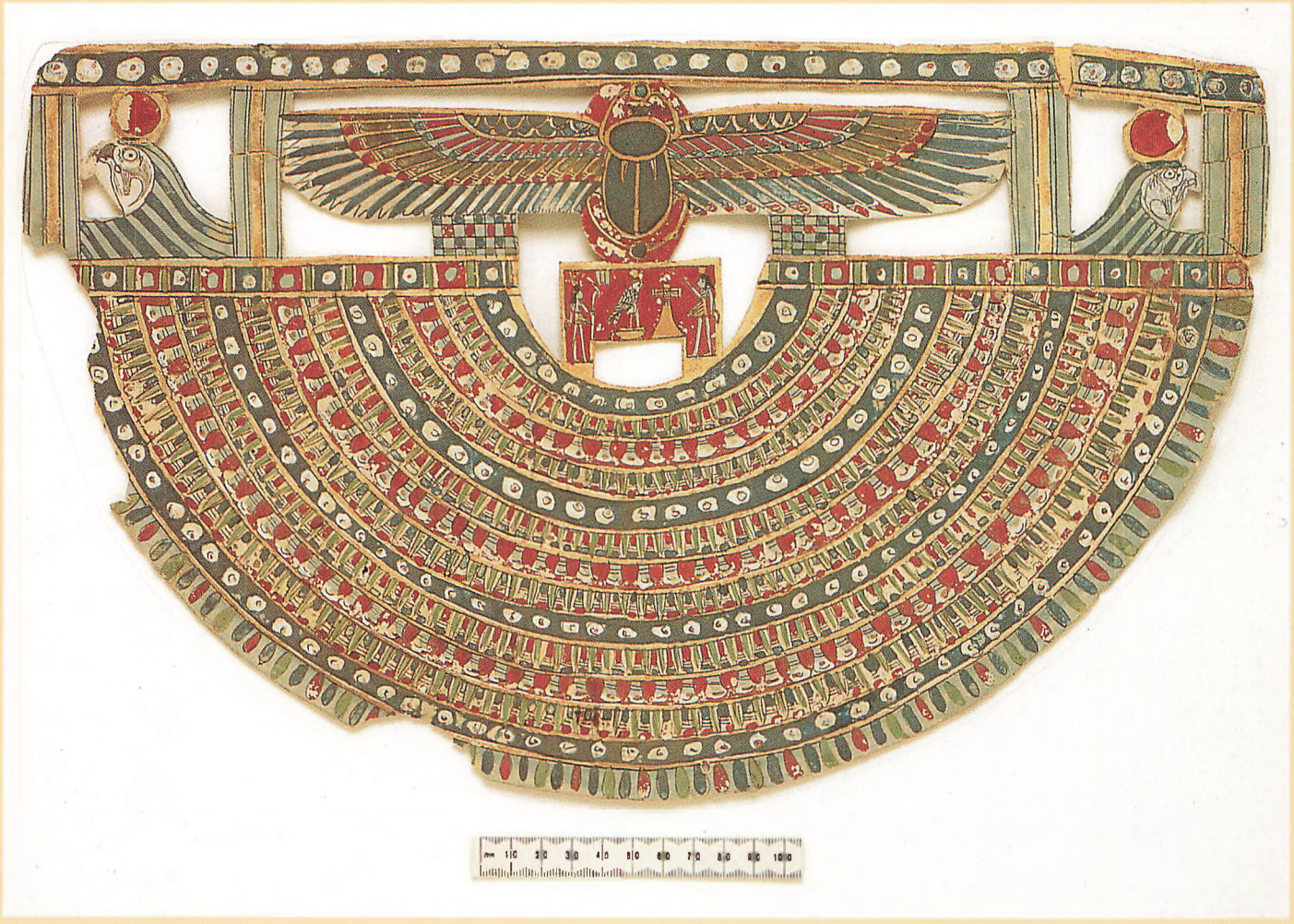
Danske Museers redaktionskomite
Repræsenteret ved:
Museumsdirektør Torben Skov

Kulturministeriets referencegruppe vedrørende udviklingsprogrammerne
Repræsenteret ved:
Sekretariatsleder Søren Agerskov

Fællesudvalget vedrørende samarbejdet mellem Nationalmuseet og de øvrige kulturhistoriske museer
Repræsenteret ved:
Museumsdirektør Michael Lauenborg
Museumsinspektør Peter Dragsbo

Statens Kunstfond
Repræsenteret ved:
Museumsdirektør Claus Olsen

Fordelingsudvalget for Kulturby 96 indtil 31.12.95
Repræsenteret ved:
Museumsdirektør Nina Hobolth
Museumsinspektør Helge Nielsen
Museumsdirektør Torben Skov
Sekretær: museumskonsulent Peter Pentz

Egyptisk brystsmykke til mumieprydelse fra romersk tid. Fremstillet af tøj som er overtrukket med stuk og bemalet med kraftige farver domineret af rødt og blåt. Fotograferet efter konservering.
Fire sådanne mumieprydelser erhvervede Thorvaldsen til sin antiksamling under sit lange ophold i Rom 1797-1838. Da Thorvaldsen vendte tilbage til København, fulgte også antiksamlingen med, og lige siden Thorvaldsens Museum åbnede i 1848, har mumieprydelserne sammen med den øvrige antiksamling kunnet ses på 1. sal i museet. Indtil for et par år siden hvor vi måtte erkende, at skulle prydelsernes farverigdom bevares, måtte der hurtigt skrides til en konservering.
Det var især den røde farve, der skallede, og som ved konserveringen i 1995 blev fastlagt gennem regenerering ved hjælp af opvarmet, fugtmættet luft kombineret med en opløsning af alkohol, vand og størlim påført med pipette under mikroskop.
Det truende forfald er nu bragt til ophør, og så snart der er fundet en løsning på problemet med en forsvarlig udstillingsmåde, vil mumieprydelserne atter kunne findes på deres plads i Bindesbølls gamle montrer.
Arbejdet er udført på Nationalmuseets Bevaringsafdeling for midler ydet af Statens Museumsnævns rådighedssum samt af Thorvaldsens Museums konserveringskonto.